

Transparantiebenchmark 2021

De Kristal 2021

In samenwerking met NBA

Transparantiebenchmark 2021

De Kristal 2021

In samenwerking met NBA

Inhoud

1	De Transparantieladder	5	6	Sectorvergelijking	31
2	Voorwoord	15	6.1	Banken & Verzekeraars	33
3	Achtergrond	17	6.2	Bouw & Maritiem	34
3.1	Criteria	17	6.3	Consumentenproducten	35
3.2	De deelnemende organisaties	19	6.4	Dienstverlening	36
3.3	Nederlandse organisaties met een internationaal groepsverslag	19	6.5	Energie, Olie & Gas	37
3.4	Afbakening	21	6.6	Handelsmaatschappij	38
3.5	Beoordelingsproces	21	6.7	Industriële goederen	39
3.6	Onafhankelijke beoordeling	22	6.8	Media	40
4	De koplopers van dit jaar	23	6.9	Pharma	41
4.1	Jurythema- en rol	23	6.10	Retail	42
4.2	Eervolle vermeldingen	23	6.11	Technologie	43
4.2.1	Internationaal: Thales	23	6.12	Transport	44
4.2.2	De beste nieuwkomer: Prosus N.V.	23	6.13	UMC's en universiteiten	45
4.2.3	Meest innovatieve jaarverslag: Signify	23	6.14	Vastgoed	46
4.3	De Kristalprijs	24	6.15	Voedsel & Dranken	47
4.3.1	Alliander	24	6.16	Overig	48
4.3.2	ABN AMRO	24	6.17	Nul-scorende organisaties	49
4.3.3	Winnaar Kristalprijs 2021: Philips	25	7	Bijlagen	50
5	Trends in reporting	26	7.1	Panel van Deskundigen en Jury	50
5.1	Sustainable Development Goals	26	7.2	Nieuwkomers	51
5.2	OESO-richtlijnen voor internationale organisaties	27	7.3	Organisaties met een nulscore	52
5.3	Taskforce on Climate-related Financial Disclosures	27			
5.4	EU Taxonomy	29			
5.5	Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)	29			

1 De Transparantieladder

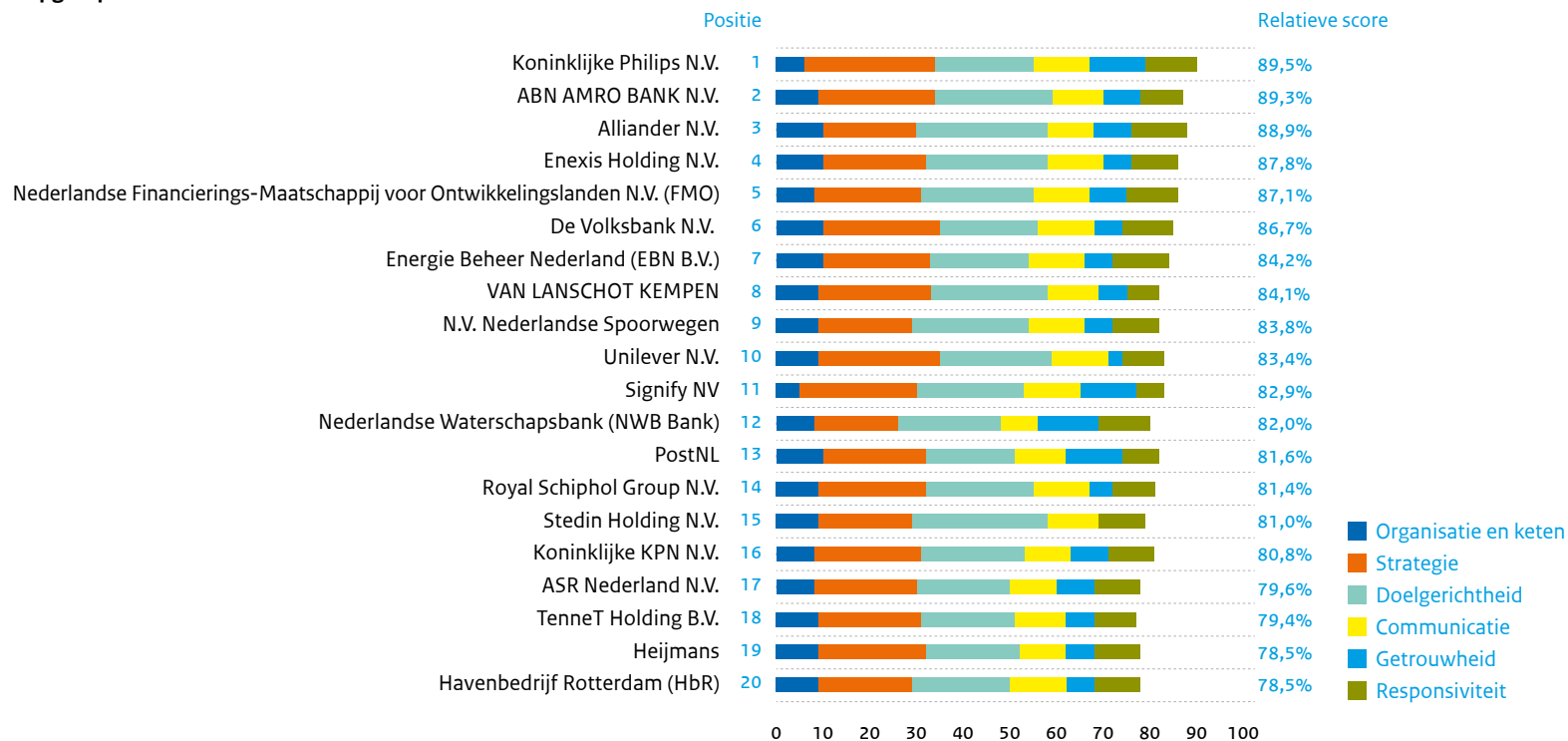
De Transparantieladder geeft een overzicht van de totaalscores van organisaties, inclusief de sub scores op de zes verschillende categorieën. De organisaties die deel uitmaken van de Transparantiebenchmark zijn gerangschikt in de volgende categorieën: de kopgroep, de achtervolgers, het peloton, de achterblijvers en de nulcores.

Organisatiecategorie	Plaatsen
Kopgroep	001 - 020
Achtervolgers	021 - 069
Peloton	070 - 130
Achterblijvers	131 - 235
Nulcores	236 - 683

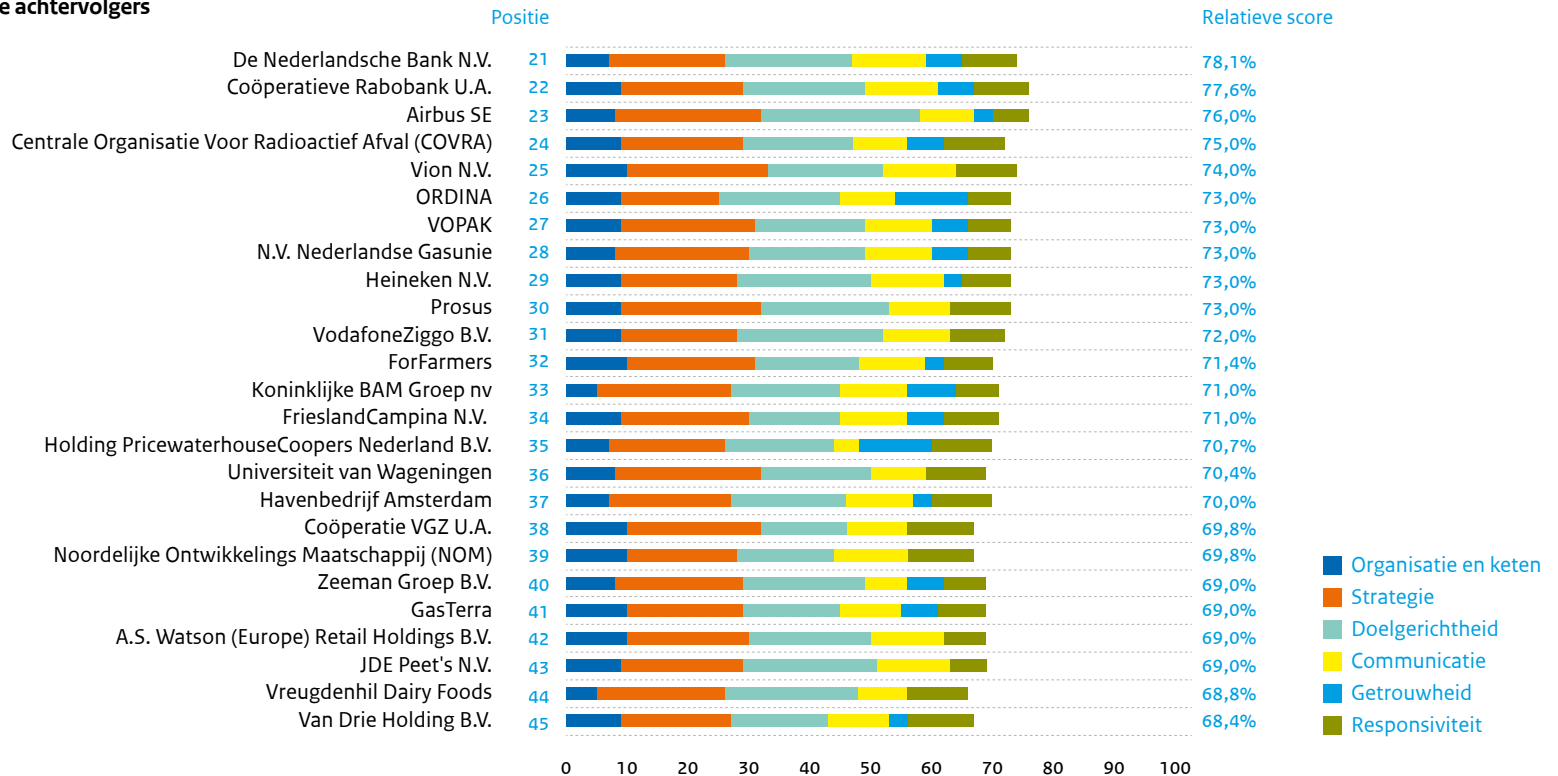
Criteriacategorie	Criteria	Max punten
Organisatie en keten	1 - 4	10
Strategie	5 - 11	27
Doelgerichtheid	12 - 13	28
Communicatie	14 - 16	12
Getrouwheid	17	12
Responsiviteit	18 - 20	11

Bepaalde criteria kunnen als niet van toepassing erkend worden mits er een geldige reden aangeleverd wordt. De uiteindelijke score kan daardoor een relatieve score zijn, waarop de ranglijst is gebaseerd. De scores getoond per onderdeel zijn daarentegen de absoluut behaalde punten.

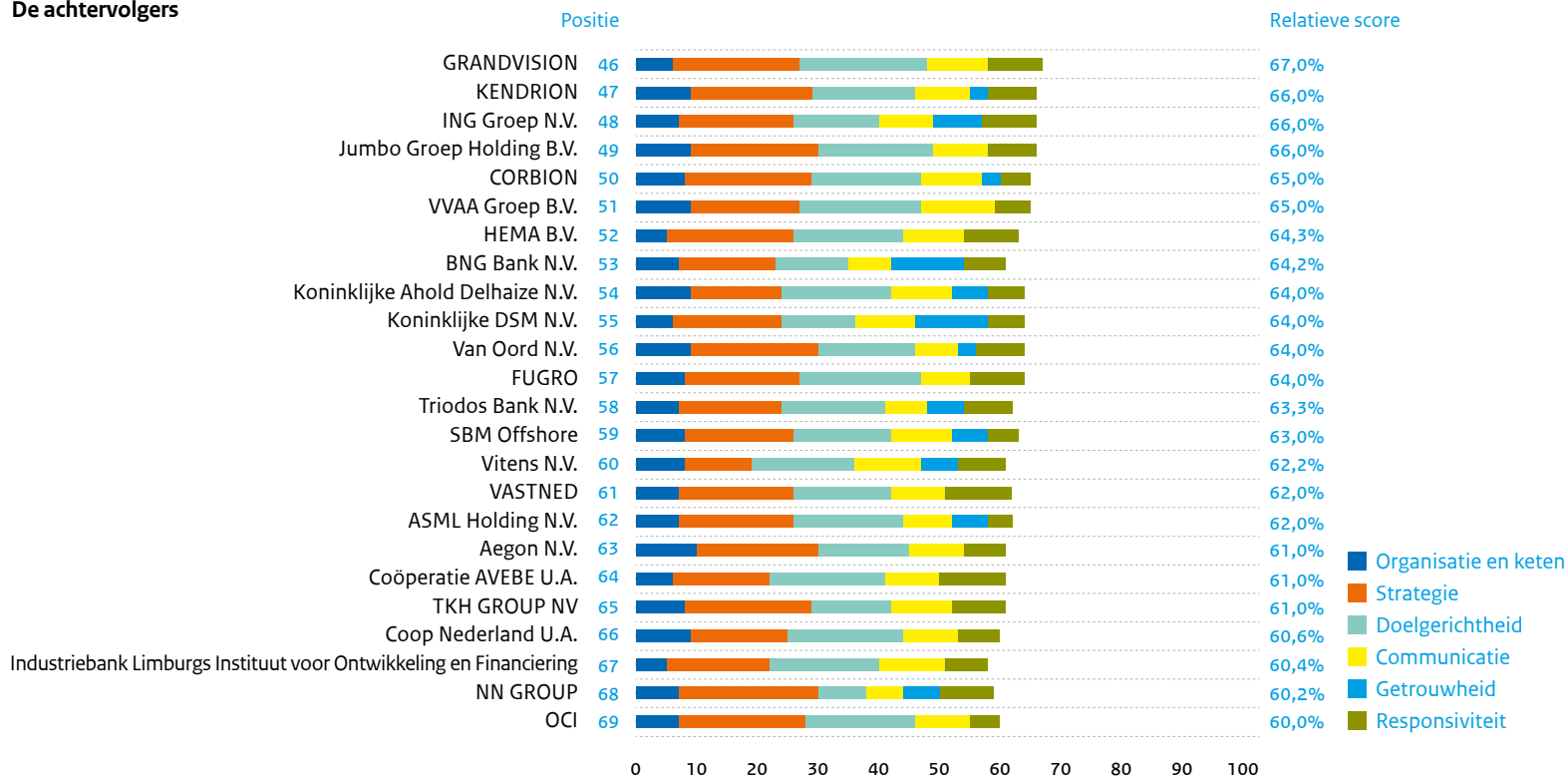
Kopgroep

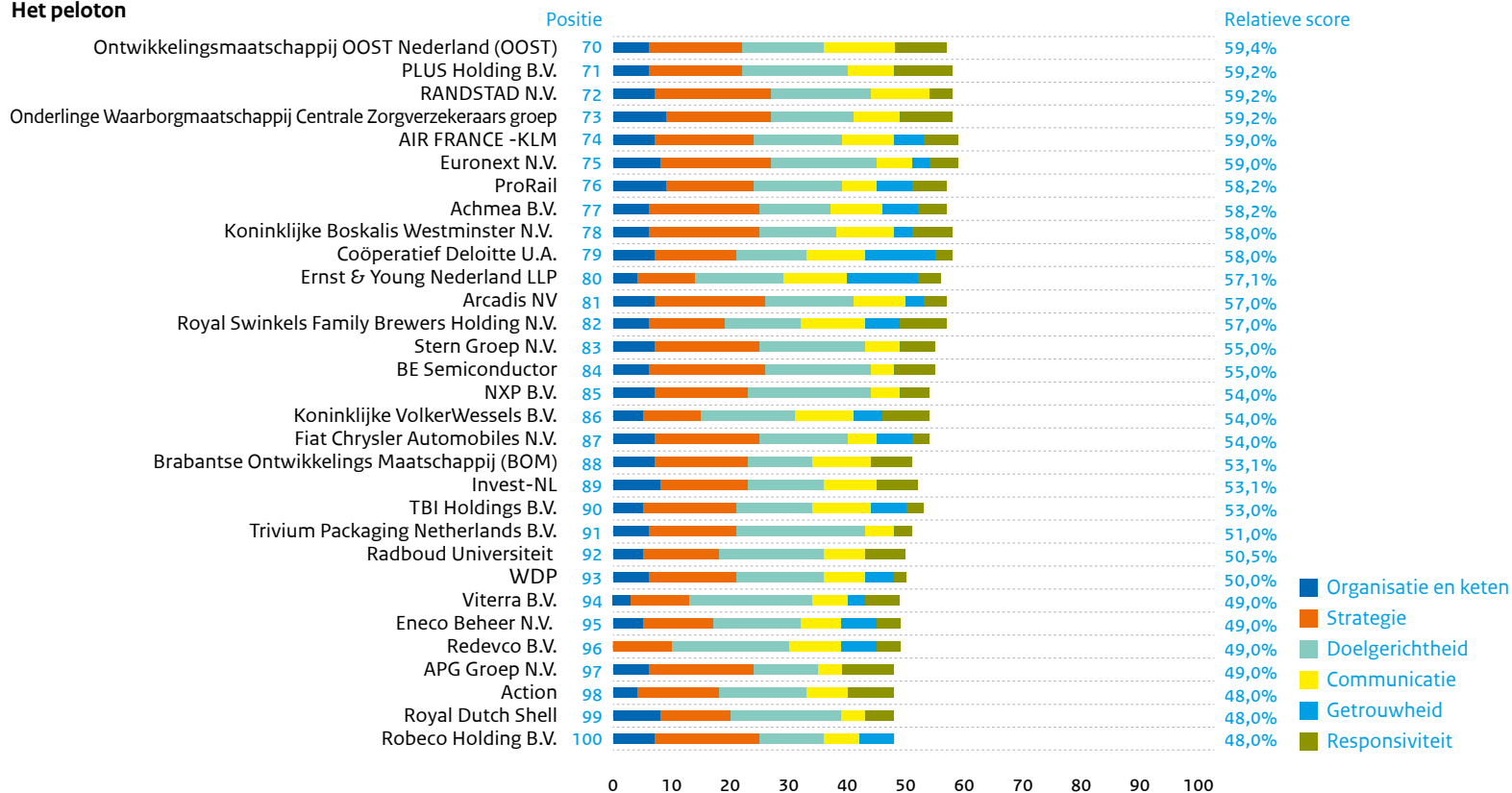
De achtervolgers

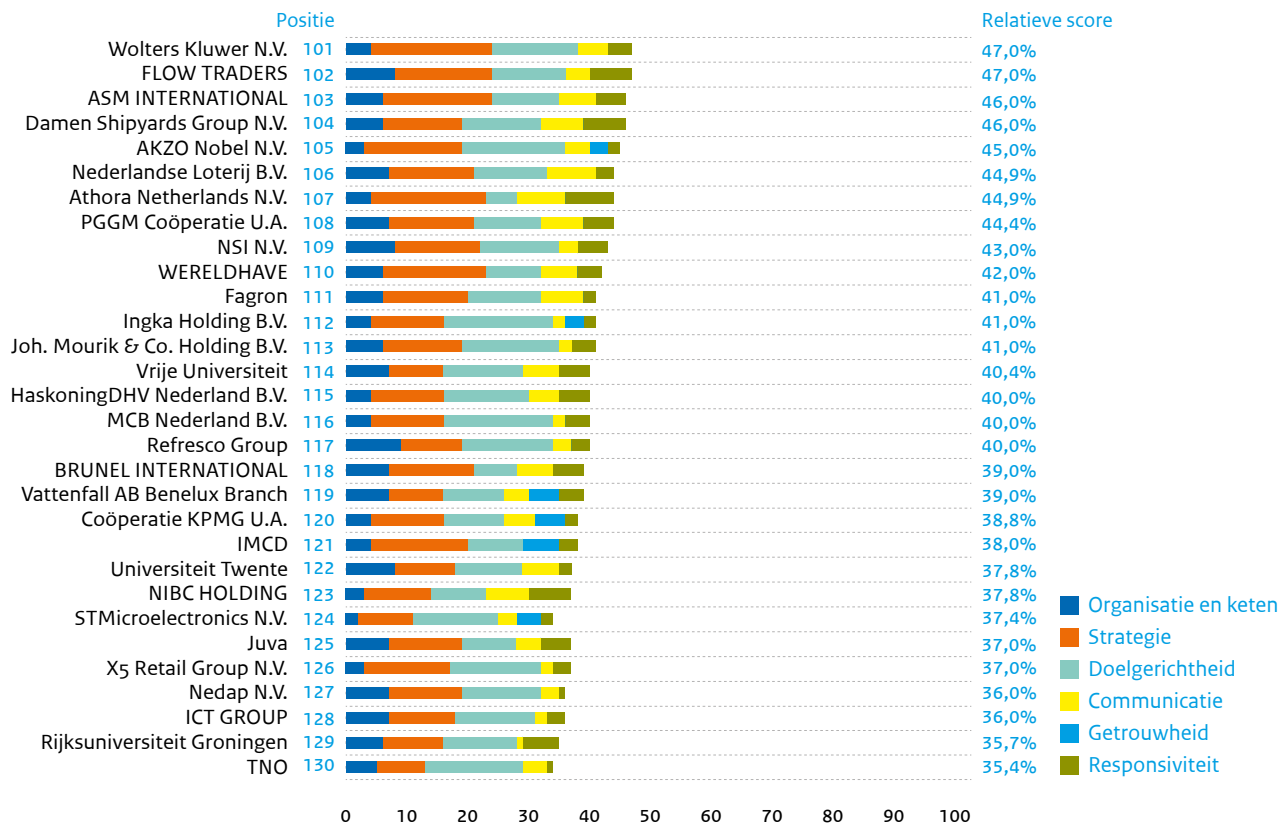
De achtervolgers

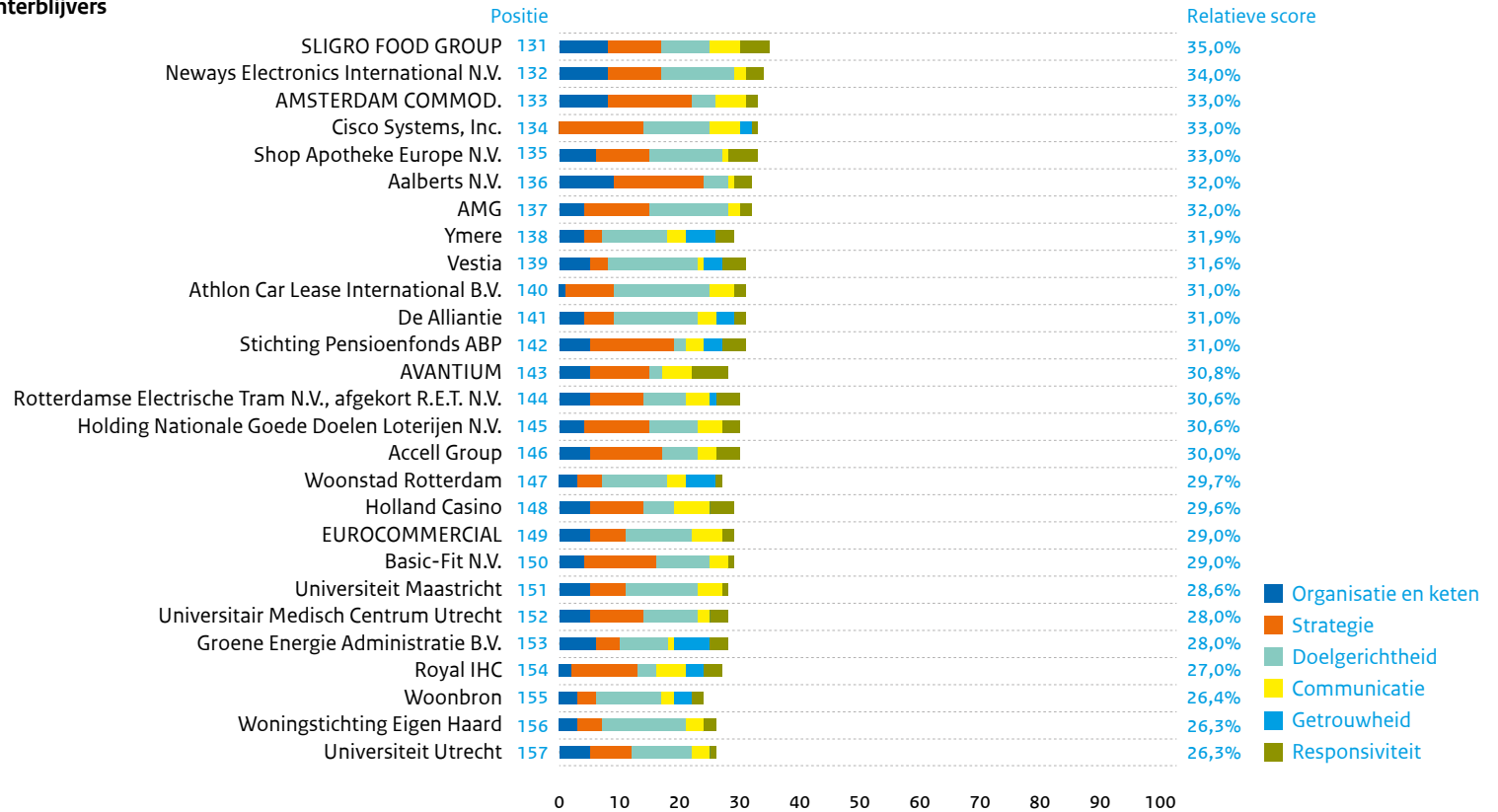
Het peloton

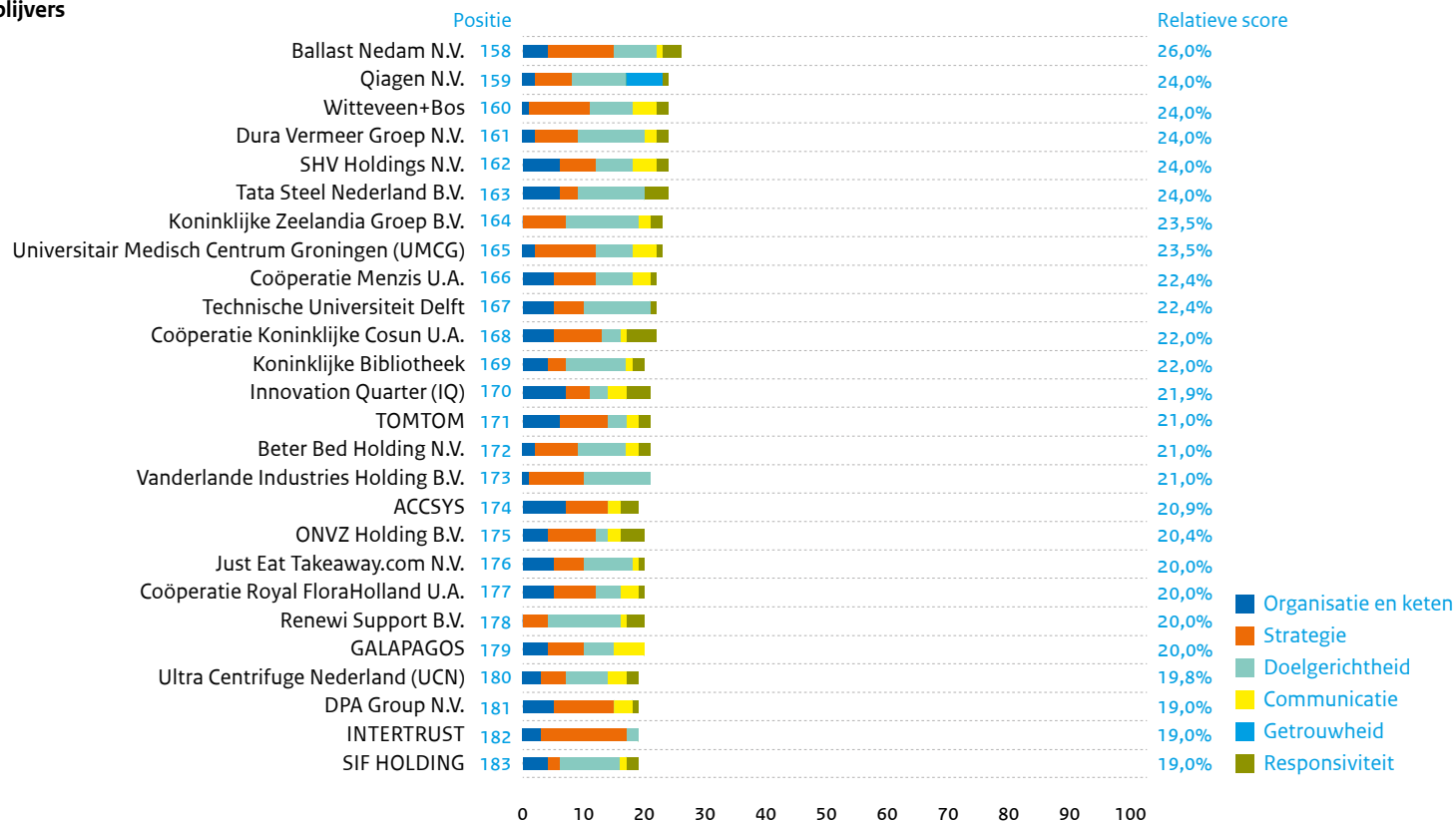
Het peloton

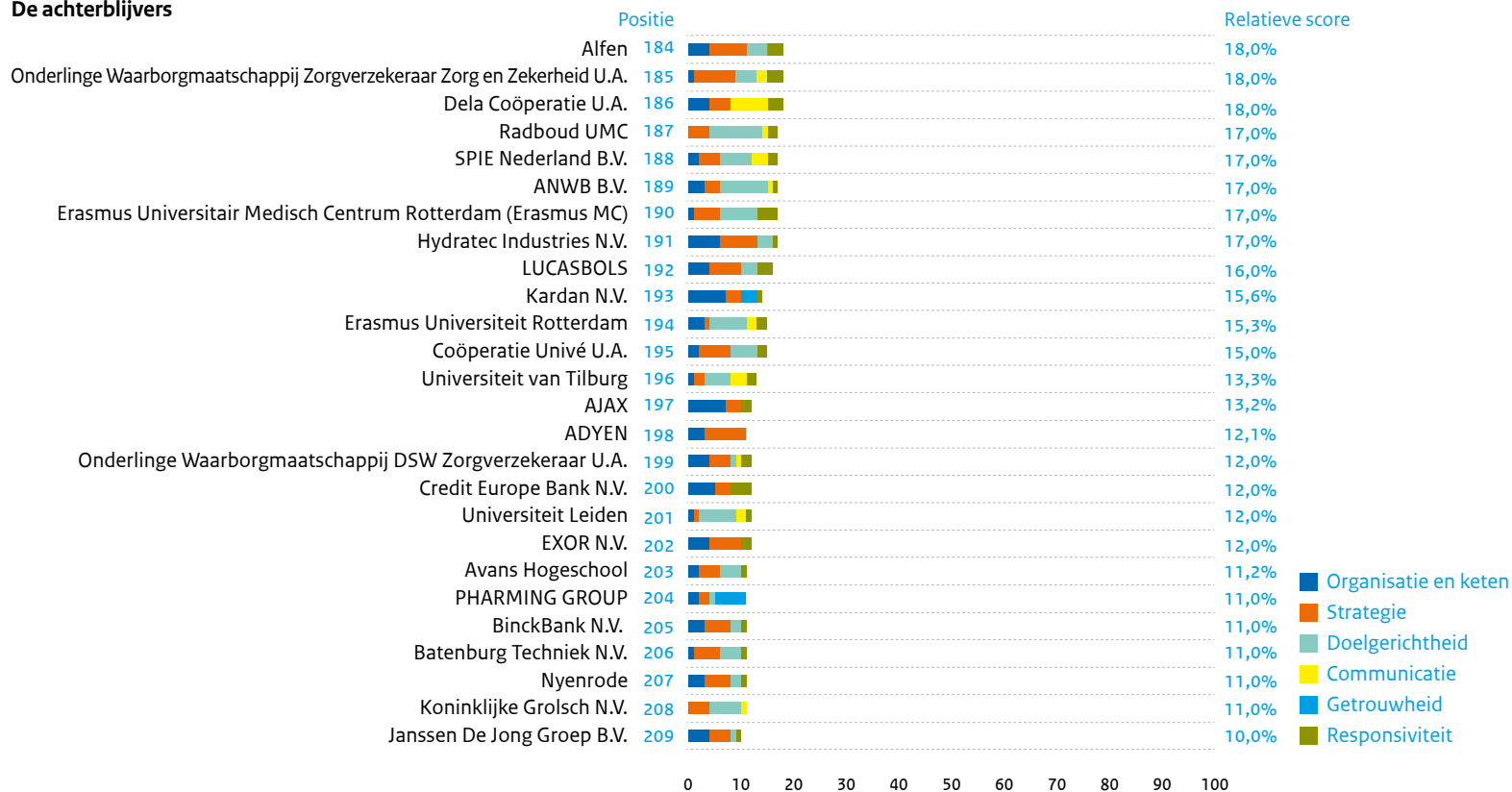
De achterblijvers

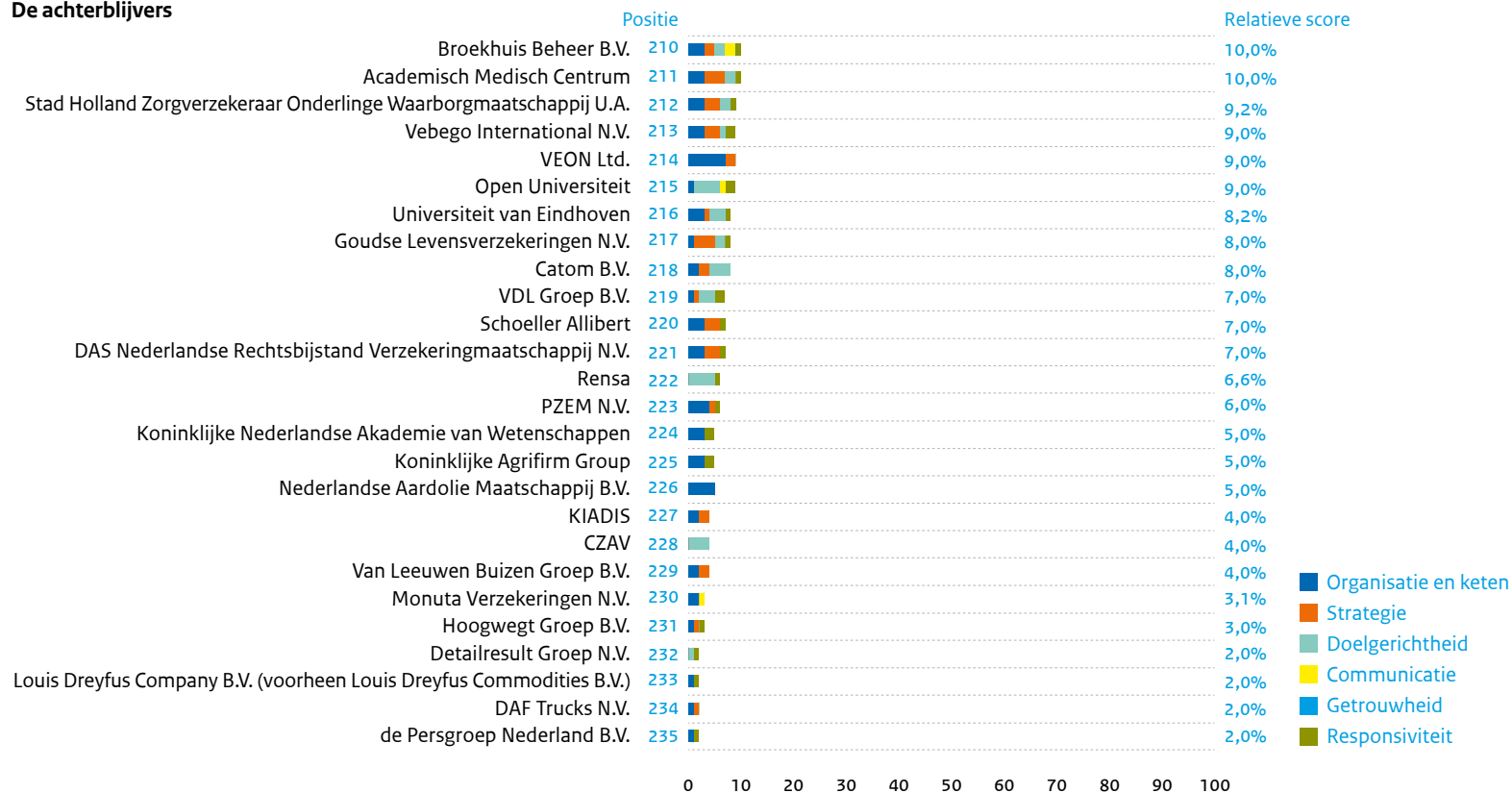
De achterblijvers

De achterblijvers

De achterblijvers

2 Voorwoord

“Transparantie over duurzaamheidsprestaties als basis”

Voor u liggen de resultaten van de Transparantiebenchmark 2021, over het verslagjaar 2020. De Transparantiebenchmark wordt eens per twee jaar uitgevoerd en geeft inzicht in de mate van transparantie in maatschappelijke verslaggeving bij de circa 500 grootste organisaties van Nederland. De organisatie met de meest transparante verslaggeving komt in aanmerking voor de Kristalprijs. Deze prijs is in 2010 ingesteld door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). De Kristalprijs is dé prijs voor maatschappelijke verslaggeving in Nederland. Het is van belang te benadrukken dat met de benchmark er geen inhoudelijk oordeel wordt geveld over de concrete activiteiten of resultaten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het oordeel heeft betrekking op de mate waarin organisaties op dit vlak transparant zijn in hun jaarverslaggeving, maar hieraan kunnen geen conclusies of waardeoordelen worden verbonden over de inhoud van die prestaties of resultaten.

De Kristalprijs wordt ieder jaar toegekend. Sinds 2019 wordt de Transparantiebenchmark elke twee jaar gehouden en is daarmee om het jaar leidend voor de Kristal. In een jaar zonder benchmark is de Kristal een themaprijs. Er vindt dan een selectie plaats van de meest transparante voorbeelden op een specifiek thema. Vanwege de omstandigheden als gevolg van COVID-19 is in 2020 geen Kristalprijs uitgereikt. Om die reden is dit jaar het jurythema Klimaat meegenomen binnen de meting van de Transparantiebenchmark.

Het jurythema luidt: ‘Transparantie over de impact van klimaatfactoren in het licht van andere mondiale uitdagingen’. Daarbij staat de vraag centraal: besteden organisaties voldoende aandacht aan de korte- en langetermijnrisico's en kansen – inclusief de financiële – als gevolg van klimaatverandering in (inter)nationaal verband, en in hoeverre zijn organisaties daar transparant over? De beoordeling van het thema is gedaan op basis van de aanbevelingen van de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) rondom de pijlers governance, strategie, risicomanagement en doelstellingen en indicatoren op het gebied van klimaatrisico's. De wijze waarop deze analyse en weging hebben plaatsgevonden wordt nader toegelicht in paragraaf 5.3 over de TCFD. Vervolgens heeft het Panel van Deskundigen (zie de samenstelling in 7.1.) de top-20 jaarverslagen van de Transparantiebenchmark beoordeeld, hetgeen heeft geleid tot de definitieve top-3.

De jury van de Kristalprijs heeft uit de top-3 van de Transparantiebenchmark één organisatie gekozen die zich winnaar mag noemen van de Kristal 2021. Naast deze hoofdprijs zijn er dit jaar eervolle vermeldingen voor het meest innovatieve jaarverslag, voor de hoogst scorende nieuwkomer en voor de hoogst scorende Nederlandse organisatie met een internationaal groepsverslag.

De Kristalprijs en Transparantiebenchmark zijn eenentwintig jaar geleden in het leven geroepen om de helderheid en kwaliteit van maatschappelijke verslaggeving te bevorderen. Inmiddels wordt het belang hiervan algemeen erkend en staat de noodzaak van betrouwbare, controleerbare en vergelijkbare duurzaamheidsinformatie centraal in de ontwikkelingen rond verslaggeving en het verstrekken van zekerheid hierover. Maatschappelijke verslaggeving en verantwoording is en blijft een onmisbare schakel in de besluitvormingsprocessen voor aandeelhouders, investeerders, beleggers, ratingbureaus, belangengroeperingen en tal van andere stakeholders. Duurzaamheidsaspecten en de maatschappelijke impact van organisaties grijpen in op de bedrijfsprocessen en zijn daarmee financieel relevant en van invloed op de continuïteit van bedrijfs- en verdienmodellen, en vergen dus een gedegen risico-scenario analyse.

Dit vertaalt zich in de (zeer) nabije toekomst naar verdergaande verplichtingen met betrekking tot rapportage over duurzaamheid, vanuit de EU door middel van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en mondiaal door de recente vorming van de International Sustainability Standards Board door de IFRS Foundation. De langdurige oproep tot meer harmonisatie en standaardisatie wordt hiermee in hoge mate beantwoord en biedt een belangrijk perspectief voor de gewenste en noodzakelijke transparantie van verslaggeving. In de kern draait het accountantsberoep om het toevoegen van

betrouwbaarheid aan informatie, dat wil zeggen financiële maar steeds vaker ook niet-financiële informatie. Mede als gevolg van genoemde internationale ontwikkelingen, kan en mag van accountants een essentiële bijdrage worden verwacht ten aanzien van relevante en betrouwbare duurzaamheidsinformatie, nu en in de toekomst.

Het jurythema klimaat is in 2019 gekozen en sindsdien is het belang en de urgentie van dit thema alleen maar toegenomen. Ook de VN-conferentie COP26 in Glasgow drukt ons met de neus op de feiten: de klimaatopgave vraagt een gerichte inspanning van niet alleen wetgeving en politiek, maar eveneens van individuele bedrijven, van zowel producenten als consumenten, in wezen van iedereen als persoon, als burger en als professional. Grote organisaties dragen vanwege hun positie en impact in onze leefomgeving en maatschappij op dit vlak automatisch een grote verantwoordelijkheid. Voor het beroep van accountant geldt dit evenzeer: de sleutelposities waarin accountants werkzaam zijn, bieden de kans en de plicht om verantwoordelijkheid te nemen op een wijze die past bij de verschillende rollen waarin zij actief zijn. Om de doelen te realiseren die we ons als maatschappij stellen en die noodzakelijk zijn, vormen transparantie en betrouwbaarheid van klimaat- en andere duurzaamheidsprestaties de basis. Zowel het ministerie van EZK als de Koninklijke NBA blijven zich ervoor inzetten om die transparantie te bevorderen.

Marco van der Vegte,
voorzitter NBA

3 Achtergrond

Om de mate van transparantie van de maatschappelijke verslaggeving te duiden maakt de Transparantiebenchmark gebruik van criteria die gericht zijn op inhoud en kwaliteit van de verantwoordingsinformatie. Op basis hiervan worden scores toegekend aan de organisaties. Daarnaast worden er criteria gehanteerd voor deelname aan de onderzoeksgroep en de internationale groepsverslagen-regeling. Dit wordt nader toegelicht in onderstaande paragrafen. Tevens wordt er inzicht gegeven in de afbakening van het soort verantwoordingsinformatie dat in de beoordelingen meegenomen wordt, de stappen van het beoordelingsproces en de wijze waarop de onafhankelijkheid van de beoordelingen wordt geborgd.

3.1 Criteria

De criteria zijn in lijn met internationale richtlijnen en ontwikkelingen, zoals de standaarden van het Global Reporting Initiative (GRI), het <IR> raamwerk van het International Integrated Reporting Council (IIRC), de OESO-richtlijnen voor Multinationale Organisaties en het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie en diversiteit. De criteria zijn onderverdeeld in een inhoudsgericht normenkader (verdeeld over drie categorieën) en een kwaliteitsgericht normenkader (verdeeld over drie categorieën). In totaal kunnen 100 punten behaald worden: 65 punten voor het inhoudsgericht normenkader en 35 punten voor het kwaliteitsgericht normenkader. Ten opzichte van de vorige Transparantiebenchmark in 2019 zijn er geen veranderingen in de criteria doorgevoerd. Bij enkele (sub)criteria kon er gebruik worden gemaakt van de ‘niet van toepassing’ optie. Hierdoor is er dan ook sprake van een relatieve score methodiek.

Inhoudsgericht normenkader					65
Organisatie en keten	10	Strategie	27	Doelgerichtheid	28
Bedrijfsmodel en keten	2	Strategie en visie	4	Beleid en doelstellingen	11
Omgeving	2	Waarde creatie	5	Resultaten	12
Kansen & Risico's	6	Materialiteit	6	Sectorspecifieke criteria	5
		Ketenbeheer	7		
		Governance en remuneratie	5		

Kwaliteitsgericht normenkader					35
Communicatie	12	Getrouwheid	12	Responsiviteit	11
Verslaggevingsprincipes	4	Betrouwbaarheid	12	Stakeholder betrokkenheid	5
Duidelijkheid	3			Voortschrijdend inzicht	4
Samenhang	5			Vergelijkbaarheid	2

3.2 De deelnemende organisaties

De Transparantiebenchmark is in eerste instantie gericht op het grootbedrijf in Nederland. Bij het samenstellen van de onderzoeksgroep wordt naar verschillende criteria gekeken, zoals omzetcijfers en het aantal werknemers. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de meest recente informatie vanuit company.info.

Het totaal aantal organisaties in de initiële onderzoeksgroep bedraagt 500 organisaties.

De onderzoeksgroep is opgebouwd aan de hand van de volgende te onderscheiden categorieën:

- I. Organisaties welke dienen te voldoen aan de Corporate Governance Code: beursgenoteerde organisaties.
- II. Organisaties welke dienen te voldoen aan het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie: grote organisaties van openbaar belang (OOB).
- III. Staatsdeelnemingen.
- IV. Organisaties die vrijwillig deelnemen: universiteiten en universitair medische centra, overige organisaties.
- V. Organisaties met Nederlandse bedrijfsactiviteiten met substantiële omzet en/of aantal medewerkers.
- VI. Organisaties met een internationaal groepsverslag.

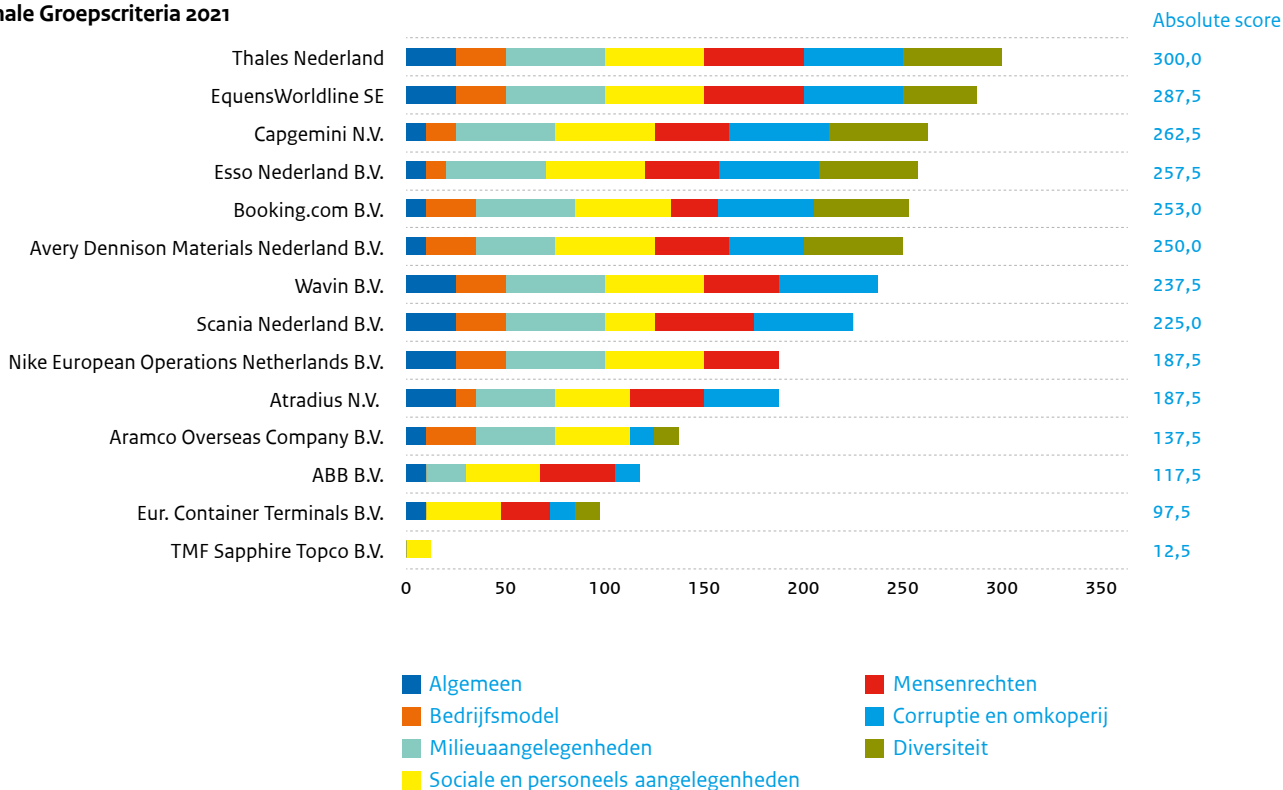
Er dient te worden opgemerkt dat de onderzoeksgroep in eerste instantie de beursgenoteerde organisaties, OOB's, staatsdeelnemingen en vrijwillige deelnemers betreft. Vervolgens is de lijst aangevuld met de groep van organisaties met Nederlandse bedrijfsactiviteiten met substantiële omzet

en/of aantal medewerkers. Het volledige deelnameprotocol en de totale onderzoeksgroep kan worden gedownload via de website van de Transparantiebenchmark (www.transparantiebenchmark.nl).

3.3 Nederlandse organisaties met een internationaal groepsverslag

Organisaties in de onderzoeksgroep die onderdeel uitmaken van een multinationale organisatie en waarvan geen verantwoordingsinformatie beschikbaar is op het niveau van de Nederlandse bedrijfsactiviteiten worden afzonderlijk beoordeeld, de internationale groepsverslagen-regeling. De organisaties met een internationaal groepsverslag krijgen een score op basis van de criteria in het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. Per criterium dient de organisatie aan te geven of er aan het criterium wordt voldaan en dient er een verwijzing te worden gemaakt naar de bewijslast.

Internationale Groepsriteria 2021

De organisaties, die wel voor deze categorie in aanmerking komen maar zich hiervoor niet aanmelden, komen terecht op de reguliere ladder van de Transparantiebenchmark en worden opgenomen met een nulscore. In totaal hebben veertien organisaties zich voor deze categorie aangemeld.

3.4 Afbakening

De basis voor de scores op de Transparantiebenchmark zijn de publiekelijk beschikbare verslagen waarin organisaties verantwoording afleggen over het verslagjaar 2020. Diverse typen verslagen komen in aanmerking: o.a. jaarverslagen, financiële verslagen, duurzaamheidsverslagen en sociale verslagen. Voorwaarde is dat de verslaggeving publiekelijk beschikbaar is. Dit houdt in dat alle verslaggevingsinformatie gratis publiekelijk beschikbaar is op het internet of eenvoudig is op te vragen bij de organisatie via de website. Verslagen die alleen verkrijgbaar zijn door ze op te vragen bij de Kamer van Koophandel komen niet in aanmerking voor puntentoekenning. Daarnaast is het belangrijk dat het verslag periodiek wordt uitgegeven en de status heeft van verantwoordingsinformatie over het verslagjaar dat is geëindigd in 2020. Alleen verslaggeving die voor 1 juli 2021 is uitgekomen is meegenomen in de beoordelingen.

3.5 Beoordelingsproces

Alle organisaties, met uitzondering van de organisaties die gebruik maken van de internationale groepsverslagen-regeling, zijn uitgenodigd de kwaliteit van hun verslaggeving middels een online self-assessment te screenen. Er zijn zes processtappen te onderscheiden:

- I. **Het self-assessment:** Organisaties hebben de gelegenheid om de eigen verantwoordingsinformatie te beoordelen tegen de criteria van de Transparantiebenchmark. Hieruit volgde een voorlopige score. Dit jaar hebben 146 organisaties het self-assessment zelf ingevuld.
- II. **Beoordeling self-assessment en/of integrale beoordeling:** Om de kwaliteit van de voorlopige scores te borgen en

interpretatieverschillen tussen deelnemers te herstellen, zijn alle self-assessments beoordeeld door een team van beoordelaars en reviewers. De verantwoordingsinformatie van deelnemers die geen self-assessment hebben ingevuld, is alsnog aan een integrale beoordeling onderworpen. Hieruit volgde een voorlopig vastgestelde score.

- III. **Commentaaronde:** Deelnemers die commentaar hadden op de vastgestelde score, konden dit per criterium doorgeven via de e-tool. Zij hebben vervolgens een reactie ontvangen op hun commentaren. Hieruit volgde een definitieve score.
- IV. **Correspondentie met Panel van Deskundigen:** Het kan voorkomen dat deelnemers het oneens zijn met hun definitieve score. Vaak ligt daaraan een interpretatieverschil van verantwoordingsinformatie of het criterium tussen deelnemer en beoordelaar ten grondslag. Organisaties wordt de mogelijkheid geboden om hun bezwaren kenbaar te maken zodat het Panel van Deskundigen dit kan behandelen.
- V. **Panelbeoordeling:** De 20 hoogst scorende deelnemers zijn voorgelegd aan het Panel van Deskundigen. Het Panel heeft deze verslagen beoordeeld aan de hand van negentien 'panelcriteria'. Ten opzichte van vorig jaar is een extra criterium toegevoegd die toeziet op de dekking en kwaliteit van klimaat-gerelateerde verantwoordingsinformatie. Deze aanvullende beoordeling door het Panel zorgt ervoor dat relevante zaken die kunnen worden gemist door de 20 'feitelijke' criteria van de benchmark alsnog worden beoordeeld. Hierdoor kan de eindscore nog aangepast worden.
- VI. **Beoordeling door de Kristaljury:** De Jury, bestaande uit mevrouw Monika Milz, MBA (voorzitter), mevrouw drs. Petri H.M. Hofsté RA en de heer prof. dr. Martin Hoogendoorn RA, heeft uit de top 3 de winnaar gekozen van de Kristalprijs.

3.6 Onafhankelijke beoordeling

De beoordeling van de Transparantiebenchmark dient onafhankelijk en robuust te worden uitgevoerd. Dit jaar is de beoordeling wederom door EY en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) uitgevoerd volgens een uitgebreid beoordelingsproces.

- I. *De onderzoeksgroep* wordt door EY bepaald en door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat gevalideerd.
- II. De deelnemende organisaties krijgen de kans het *self-assessment*, dan wel voor de reguliere verslagen of de internationale groepsverslagen, zelf in te vullen in de e-tool. Dat werd dit jaar door 146 organisaties gedaan. Indien het bedrijf geen self-assessment invult, dan vult EY dit in. EY heeft dit jaar het assessment voor 116 organisaties ingevuld. Daarnaast wordt EY's eigen verslaggeving en die van diens duurzaamheidsadvies en -assurance klanten beoordeeld door het beoordelingsteam van de RUG om de onafhankelijkheid van de beoordelingen te waarborgen. Ook vulde de RUG het assessment voor 6 bedrijven in.
- III. Voor het vaststellen van de voorlopige score is het van belang dat het assessment 'eenvoudig' is in te vullen en dat de deelnemende organisaties inzage hebben in de feedback van de beoordelaars. Dit proces wordt gefaciliteerd door de e-tool. Om een zo robuust, betrouwbaar en zorgvuldig mogelijk proces te kunnen garanderen zijn er verschillende beoordelingsrondes:
 - a. Ronde 1: *Alle self-assessments* worden *beoordeeld*.
 - b. Ronde 2: *Alle afgekeurde antwoorden* in ronde 1 worden nogmaals *integraal beoordeeld*.
 - c. Ronde 3: Tien procent van de door EY ingevulde assessments wordt *integraal gecontroleerd*.
 - d. Ronde 4: In samenspraak met de RUG wordt een selectie gemaakt van maximaal *tien (sub)criteria* voor een *integrale herbeoordeling*.
 - e. Ronde 5: Na vier beoordelingsrondes wordt de top 30 van de ranglijst geselecteerd voor de laatste beoordeling om zo een top-20 vast te kunnen stellen. De uiteindelijk geselecteerde deelnemende organisaties worden *integraal beoordeeld*.
 - f. In de *commentaarronde* kunnen deelnemende organisaties commentaar leveren op de initiële beoordeling.
 - g. Indien organisaties het niet eens zijn met de definitieve score kunnen zij *bezwaar indienen* bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
 - h. De uiteindelijke Top-20 en Top-3 worden voorgelegd aan respectievelijk het *Panel van Deskundigen en de Jury*.

4 De koplopers van dit jaar

4.1 Jurythema- en rol

In de afgelopen jaren hebben de Jury en het Panel van Deskundigen gewerkt met specifieke jurythema's. Doel is om organisaties te stimuleren meer te rapporteren over actuele en soms urgente thema's. Achtergrond hiervan is dat de Transparantiebenchmark invloed heeft op transparantie van verslaggeving in Nederland en voorts het adagium 'transparantie beïnvloedt gedrag'. Het jurythema voor de Kristalprijs 2021 is "Transparantie over de impact van klimaatfactoren in het licht van andere mondiale uitdagingen". Dit jaar wordt er geen aparte themaprijs uitgereikt, maar is het thema onderdeel van het reguliere beoordelingsproces.

De Jury heeft als taak te bepalen wie de uiteindelijke prijswinnaar is. De Jury wordt hierbij inhoudelijk ondersteund door het Panel van Deskundigen van de Transparantiebenchmark. De Jury is hen veel dank verschuldigd. Voor wij toekomen aan het bekendmaken van de winnaar volgen eerst een aantal eervolle vermeldingen.

4.2 Eervolle vermeldingen

4.2.1 Internationaal: Thales

Organisaties in de onderzoeksgroep die onderdeel uitmaken van een multinationale onderneming en waarvan geen verantwoordingsinformatie beschikbaar is op het niveau van de Nederlandse bedrijfsactiviteiten zijn afzonderlijk beoordeeld. Net zoals in de voorgaande Transparantiebenchmark hebben de organisaties met een

internationaal groepsverslag een score gekregen op basis van de criteria in het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. In totaal hebben veertien organisaties zich voor deze categorie aangemeld. Thales is de hoogste scorende organisatie met het maximaal te behalen aantal punten van 300.

4.2.2 De beste nieuwkomer: Prosus N.V.

Prosus N.V. is de best scorende nieuwkomer in de Transparantiebenchmark. De organisatie schetst een duidelijk beeld over de externe omgeving waarin zij opereert en geeft duidelijk aan wat de samenhang aan is tussen externe factoren, kansen en risico's en de strategie en bedrijfsmodel van de organisatie. Daarnaast wordt de informatie in het verslag duidelijk, beknopt en samenhangend gerapporteerd. Tevens stelt de organisatie zich kwetsbaar op door inzicht te geven in haar verbeterpunten en welke dilemma's er spelen. De organisatie heeft echter nog geen beperkte of redelijke mate van zekerheid verkregen op haar duurzaamheidsinformatie. Hier zal de organisatie de komende tijd aandacht aan moeten besteden om te voldoen aan toekomstige EU-richtlijnen (zie sectie 5.5).

4.2.3 Meest innovatieve jaarverslag: Signify

De Jury heeft het verslag van Signify als meest innovatief beoordeeld. De Jury spreekt haar bewondering uit voor het feit dat Signify een relatief nieuwe organisatie is, maar nu al behoort tot de best presterende organisaties op het gebied van verslaggeving. De organisatie heeft bijvoorbeeld al een redelijke mate van zekerheid (reasonable assurance) verkregen over al haar

duurzaamheidsinformatie. Daarnaast is het verslag zeer aantrekkelijk om te lezen doordat het visueel sterk is vormgegeven, horizontaal is opgemaakt en makkelijk te navigeren is. Het heeft hierdoor een zeer hoge mate van toegankelijkheid, met name om digitaal te kunnen lezen. De Jury merkt hierbij op dat de organisatie het verslag hiermee vooral toegankelijker maakt voor nieuwe, en met name jongere doelgroepen, die meer behoefte hebben aan bondige informatieverstrekking.

4.3 De Kristalprijs

De Jury heeft dit jaar een top drie beoordeeld. De Jury spreekt haar oordeel uit over de drie organisaties die na de beoordeling door het Panel van Deskundigen de hoogste scores hebben behaald. Zoals in de vorige editie van de Transparantiebenchmark valt het wederom op dat organisaties binnen sterk gereguleerde sectoren, zoals Alliander en ABN AMRO, goed vertegenwoordigd zijn. De Jury is zich ervan bewust dat deze organisaties een bijzondere positie invullen welke verschilt van de context waarin andere bedrijven zoals Philips opereren.

4.3.1 Alliander

De Jury prijst de heldere structuur van het verslag, wat leidt tot een hoge leesbaarheid van het verslag. De rapportage over de inbreng van stakeholders is ook zeer uitgebreid en goed verbonden aan de strategische kansen en risico's. Daarnaast is de Jury zeer te spreken over de kwantificering van Allianders maatschappelijke impact, waarin niet alleen de kosten per type kapitaal, maar ook de baten zijn meegenomen. Dit laat een duidelijke groei zien in de ontwikkeling van het meetmodel ten opzichte van de vorige impactmeting.

Desondanks zou de Jury nog enkele verbeterpunten willen noemen. Dilemma's worden besproken in het jaarverslag, maar er wordt niet ingegaan op wat er niet goed is gegaan in het afgelopen jaar. Verder is er geen reactie vanuit het management te vinden in het jaarverslag op de opinie van het stakeholderpanel terwijl deze vrij kritisch van aard is. Daarnaast is een groot deel van de duurzaamheidsinformatie geschaard onder de sectie 'overige informatie', maar hiermee wordt sterk de indruk gewekt dat het een stuk minder belangrijk is.

4.3.2 ABN AMRO

Zoals in voorgaande jaren heeft ABN AMRO het afgelopen jaar gerapporteerd op basis van het Core & More-principe, waarbij de organisatie een holistisch hoofdverslag hanteert voor alle stakeholders en specifieke verslagen voor specifieke stakeholders, zoals het Human Rights-rapport en Impact-rapport. De Jury prijst ABN AMRO om haar voortdurende vooruitstrevendheid op het gebied van het ontwikkelen van meetmethodieken. Het waardecreatiemodel is niet alleen geheel gekwantificeerd maar ook duidelijk geïllustreerd. De Jury is zeer te spreken over de aandacht die werd besteed in het Human Rights-rapport aan de moeilijke vraagstukken waar de organisatie mee te maken heeft omtrent mensenrechten. Ook wil de Jury nadrukkelijk benoemen dat de organisatie in staat is geweest om een beperkte mate van zekerheid (limited assurance) te verkrijgen op haar Human Rights-rapport.

Desalniettemin wil de Jury een paar aanbevelingen meegeven. Zoals eerder opgemerkt door de Jury in 2019, leidt de gehanteerde structuur van de rapportages, gebaseerd op het Core & More principe, ertoe dat de duurzaamheidsinformatie in verschillende deelrapporten is opgenomen. Toegankelijkheid blijft daarmee nog steeds een punt voor verbetering. Gezien de nadrukkelijke aandacht voor het

onderwerp in de bancaire sector had de Jury wederom, net zoals in 2019, verwacht dat de bank haar rol als poortwachter ter voorkoming van risico van illegale handel of witwaspraktijken via de kanalen van de bank meer centraal zou stellen in het jaarverslag. Dit staat echter verspreid door het verslag.

4.3.3 Winnaar Kristalprijs 2021: Philips

De winnaar van de Kristalprijs van dit jaar is Philips. In het afgelopen jaar heeft Philips een apart verslag gepubliceerd waarin de afgedragen belasting per land nader wordt toegelicht. De Jury is dan ook sterk van mening dat Philips hiermee vooruitloopt op veel organisaties qua transparantie van maatschappelijke verslaggeving. Ook is de Jury zeer te spreken over de manier waarop de organisatie haar duurzaamheidsprestaties door de gehele keten op kwantitatieve wijze weet te monitoren en rapporteren. De organisatie besteedt daarnaast nadrukkelijk aandacht aan haar duurzaamheidsprestaties in de verschillende landen waar zij actief is en de manier waarop zij haar leveranciers aanmoedigt om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren. Het geeft een duidelijk signaal af dat Philips zich zeer bewust is van de gebieden waar zij impact op heeft, maar ook van de keten waarop zij invloed kan uitoefenen. Ten aanzien van het rapporteren over klimaatrisico's scoort Philips bovengemiddeld goed, met name op het gebied van governance, indicatoren en target setting. Daarnaast is alle duurzaamheidsinformatie voorzien van een assurance rapport met een redelijke mate van zekerheid (reasonable assurance). Wel vindt de Jury dat er nog ruimte is voor verbetering. Het is voorts nog onduidelijk hoe de waardeketens per divisie eruit zien. Dit is wellicht te complex om in het jaarverslag te presenteren maar publicatie van een apart verslag hierover zou overwogen kunnen worden. Het jaarverslag legt de nadruk op veel tekst en maakt daarentegen weinig gebruik van visuals. Dit heeft een minder

stimulerend effect op de leesbaarheid van het verslag. Daarnaast lijken de hoofdstukken ESG reporting en Sustainability Statements apart van elkaar te zijn geschreven. De samenhang tussen deze twee secties kan worden verbeterd. Afgezien van deze verbeterpunten was de Jury het unaniem eens over het meest transparante verslag van de top 3 en verheugt het hen dan ook om de Kristalprijs 2021 toe te kennen aan Philips.

5 Trends in reporting

Rondom de vraagstukken van duurzaamheid en de verslaggeving van duurzaamheidsinformatie zijn veel ontwikkelingen gaande. In de criteria van de Transparantiebenchmark 2021 wordt getoetst of organisaties verwijzen naar de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties en de OESO-richtlijnen voor internationale organisaties. In 2017 is door de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) – in het kader van specifieke aandacht voor klimaatverandering – een verslaggevingsraamwerk ontwikkeld voor klimaat-gerelateerde verantwoordingsinformatie. Op het gebied van wetgeving heeft de Europese Commissie dit jaar de EU Taxonomy geïntroduceerd en een voorstel aangenomen voor een Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). In onderstaande secties wordt ingegaan op welke wijze deze richtlijnen zijn meegenomen in de verslaggeving door de organisaties die zijn opgenomen in de Transparantiebenchmark en worden de huidige ontwikkelingen in EU wetgeving omtrent maatschappelijke verslaggeving toegelicht.

5.1 Sustainable Development Goals

De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) zijn in 2015 ontwikkeld door de Verenigde Naties en zijn concrete doelstellingen voor landen en overheden op het gebied van de bestrijding van armoede, het beschermen van de planeet en de realisatie van gelijkheid, vrede en welvaart voor iedereen. Deze doelstellingen worden dan wel op het niveau van overheden onderschreven, ook organisaties kunnen in hun strategieproces de SDG's in ogenschouw of (mede) als vertrekpunt nemen. Daarop aansluitend kunnen op basis van de SDG's concrete

doelstellingen worden geformuleerd en kan over de realisatie daarvan worden gerapporteerd.

De resultaten van de Transparantiebenchmark 2021 laten zien dat een groot aantal organisaties een verwijzing naar de SDG's heeft opgenomen in de verslaggeving. Dit varieert van het benoemen van de SDG's tot het concreet koppelen van de SDG's aan de strategie van de organisatie. In de Transparantiebenchmark kunnen organisaties punten scoren door het integreren van SDG's in de bedrijfsstrategie, eigen doelstellingen en resultaten:

1. De bedrijfsstrategie is expliciet gekoppeld aan specifiek benoemde doelstellingen vanuit de SDG's (criterium 5.3).
2. De organisatie relateert haar eigen doelstellingen aan de SDG's (criterium 12.2)
3. De organisatie heeft haar resultaten gekoppeld aan de SDG's (criterium 20.2).

Percentueel scoren de meeste organisaties op criterium 5.3, waarbij een koppeling tussen de bedrijfsstrategie en de SDG's is waargenomen. Een directe link van de SDG's naar de resultaten van organisaties werd minder geconstateerd. Voor criterium 20.2 werden dan ook het minste aantal punten behaald. In totaal hebben 104 organisaties op enigerlei wijze de SDG's in de informatieverstrekking verwerkt. Daarmee konden 416 punten in de benchmark worden gerealiseerd. Uit analyse blijkt dat van deze subgroep organisaties 91% tot 95% de SDG's koppelt aan de strategie, doelstellingen of beleid. Als het gaat om een

koppeling van de resultaten aan de SDG's heeft 70% van de organisaties hierover informatie verstrekt.

Tijdens bijeenkomsten rondom maatschappelijke verslaggeving wordt frequent gediscussieerd over de vraag of organisaties het totale palet aan SDG's als uitgangspunten moeten nemen, of dat ook op dit punt een materialiteitsanalyse moet worden uitgevoerd. Voor beide uitgangspunten is iets te zeggen. Organisaties kunnen zichtbaar maken hoe zij vanuit het geheel aan SDG's een selectie hebben gemaakt waaraan de organisatie concreet een bijdrage kan leveren. Indien een organisatie ervoor kiest om het geheel als basis te nemen, zal de toelichting daarbij toch ook uitmonden in een overzicht waaruit blijkt dat aan de ene SDG meer kan worden bijgedragen dan aan de andere. In de Transparantiebenchmark 2021 wordt als onderdeel van de strategie, de doelstellingen en de vergelijkbaarheid verwezen naar de SDG's. De reactie varieert per criterium, maar duidelijk is dat gezocht wordt naar de link tussen de eigen organisatiestrategie en de SDG's die daar specifiek op aansluiten.

5.2 OESO-richtlijnen voor internationale organisaties

De richtlijnen van de OESO zijn eveneens door en voor overheden opgesteld. De Nederlandse overheid heeft de OESO-richtlijnen (net als 44 andere landen) onderschreven. De OESO-richtlijnen zijn handvatten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen voor organisaties die zaken doen in een internationale context. Specifiek wordt daarbij aandacht besteed aan ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie (www.oesorichtlijnen.nl). In de Transparantiebenchmark 2021 zijn – naast een verwijzing naar de UN Guiding Principles on Business and Human Rights – onder de thema's strategie en

ketenbeheer criteria opgenomen die verwijzen naar informatie over de toepassing van de OESO-richtlijnen.

Uit de Transparantiebenchmark blijkt dat 133 organisaties informatie hebben gegeven over de wijze waarop zij zich willen houden aan één van de beide gedragsrichtlijnen (criterium 5.4) en aansluitend hebben 196 organisaties aangegeven op welke wijze zij zich hebben geconformeerd aan de uitgangspunten van één van de genoemde organisaties (criterium 9.1).

Het feit dat organisaties in hun jaarverslag niet naar deze richtlijnen verwijzen, hoeft niet te betekenen dat zij deze richtlijnen niet toepassen. Dat is inherent aan het brede scala aan onderwerpen dat per organisatie kan kwalificeren voor opname in het jaarverslag. Daarnaast kan sprake zijn van toepassing van andere richtlijnen dan de twee genoemde. De OESO-richtlijnen zijn opgesteld ten behoeve van organisaties die internationaal zaken doen en zijn daarmee niet per se van toepassing voor organisaties die hun activiteiten hoofdzakelijk binnen de landsgrenzen uitoefenen. Dit laatste is echter wel een beperkte visie op de bedrijfsactiviteiten vanuit het perspectief van ketenbeheer, omdat bij veel organisaties de kans reëel is dat de inkoop van goederen en diensten een buitenlandse dimensie heeft.

5.3 Taskforce on Climate-related Financial Disclosures

De Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) is tijdens de Klimaattop in Parijs in 2015 opgericht door de Financial Stability Board (FSB). De TCFD heeft in 2017 een raamwerk ontwikkeld voor het rapporteren van klimaatgerelateerde verantwoordingsinformatie. In het TCFD-raamwerk wordt onderscheid gemaakt tussen vier niveaus van informatie. Dit betreft (1) informatie omtrent de wijze waarop

klimaatverandering is verankerd in de governance structuur, (2) de wijze waarop dit in de strategie is verwerkt, (3) de risicoanalyse en (4) de concrete doelen en uitkomsten met bijbehorende analyses.

Op jaarlijkse basis beoordeelt de uitvoerder van de Transparantiebenchmark door middel van haar Klimaatbarometer-methodiek aan de hand van 11 aanbevelingen van de TCFD de dekking

en kwaliteit van de klimaat-gerelateerde verantwoordingsinformatie van grote organisaties in Nederland*. Alle beoordeelde bedrijven zijn tevens deelnemer in de Transparantiebenchmark 2021. Alhoewel de categorisering van de sectoren niet geheel overeenkomt met die van de Transparantiebenchmark geeft onderstaande tabel desalniettemin een goed beeld van welke sectoren in Nederland het best presteren ten aanzien van de TCFD.

Sector	Governance		Strategie		Risicomanagement		Indicatoren & doelstellingen	
	Dekking (%)	Kwaliteit (%)	Dekking (%)	Kwaliteit (%)	Dekking (%)	Kwaliteit (%)	Dekking (%)	Kwaliteit (%)
Banken	100	37	94	48	94	52	94	57
Verzekeraars	100	45	100	43	92	35	100	40
Vermogensbeheerders	56	31	75	45	75	53	75	37
Agrarische en voedselproducten	71	29	71	26	76	38	81	45
Energie	65	27	80	39	83	39	100	51
Industriële goederen, inclusief farmaceuten	71	23	48	15	62	24	71	31
Transport	88	28	54	14	58	17	88	34
Vastgoed	38	8	50	13	75	42	100	43
Telecommunicatie en technologie	57	20	52	16	71	30	71	33
Retail, gezondheid, consumentengoederen en overige	67	13	44	22	67	22	89	49

* Voor meer informatie, ga naar https://www.ey.com/nl_nl/climate-change-sustainability-services/nederlandse-klimaatrapportages-bieden-nog-voldoende-ruimte-voor-verbetering.

De sectoren in het financiële segment (banken, verzekeraars, vermogensbeheerders) scoren over het algemeen het beste, zowel qua dekking als de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie. Om de klimaatgerelateerde verantwoordingsinformatie van de top 20 specifiek te toetsen heeft het Panel van Deskundigen gebruik gemaakt van de Klimaatbarometer-resultaten en deze meegenomen in hun beoordeling.

5.4 EU Taxonomy

De EU Taxonomy is dit jaar door de Europese Commissie geïntroduceerd als een gemeenschappelijk woordenboek voor het definiëren en herkennen van duurzame economische activiteiten. Het is een universele taal voor bedrijven, investeerders, financiële instellingen en wetgevers die ervoor moet zorgen dat bedrijven begrijpen en communiceren hoe 'groen' hun activiteiten zijn en dat investeerders en financiële instellingen bepalen hoe groen hun portfolio is. De EU Taxonomy is aangevuld met technische screeningcriteria (TSC), welke definities en methoden beschrijven om duurzame activiteiten te herkennen. De EU Taxonomy onderkent zes milieudoelstellingen: Climate Change Mitigation (CCM), Climate Change Adaptation (CCA), Sustainable Use of Water & Marine Resources, Circular Economy, Pollution Prevention and Healthy Ecosystem. In juni 2021 is de EU Taxonomy formeel aangenomen en deze bevat de TSC voor twee van de zes milieudoelstellingen (CCM en CCA), welke van kracht zijn voor rapportage jaar 2021. Naar verwachting zullen de TSC voor de overige vier doelstellingen in december 2021 worden gepubliceerd en deze zullen in werking treden voor het rapportage jaar 2022.

De EU Taxonomy is van toepassing op:

- Ondernemingen die onder het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie vallen
- Financiële marktdeelnemers
- Uitgevers die financiële producten aanbieden in de EU

Om als duurzaam te worden aangemerkt, moet een economische activiteit de volgende stappen doorlopen:

1. Een significante bijdrage leveren aan ten minste één van de milieudoelstellingen
2. Geen significante schade (DNSH) toebrengen aan de overige milieudoelstellingen
3. Voldoen aan minimale sociale en governance richtlijnen (bijv. OESO richtlijnen)

De informatie met betrekking tot de EU Taxonomy moet samen met de niet-financiële informatie worden gerapporteerd.

5.5 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

Op 21 april 2021 heeft de Europese Commissie (EC) een voorstel aangenomen voor een Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), welke de bestaande rapportagevereisten van het Besluit bekendmaking niet-financiële rapportage aanscherpt. De richtlijn wordt per 1 januari 2023 van kracht en zal op korte termijn waarschijnlijk een significante impact hebben op veel organisaties. De CSRD omvat alle relevante Environmental, Social & Governance (ESG) elementen en heeft tot doel de investeringen in werkelijk duurzame activiteiten te vergroten in de Europese Unie.

Op grond van het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie waren sommige grote bedrijven niet verplicht om de rapportage richtlijn te volgen. Met de CSRD wordt de scope van bedrijven die moeten rapporteren verruimd waardoor de nieuwe CSRD-richtlijn van toepassing is op alle beursgenoteerde ondernemingen en voor ondernemingen welke voldoen aan 2 van de 3 punten:

- Meer dan 250 gemiddeld aantal medewerkers
- Meer dan 40 miljoen netto-omzet
- Meer dan 20 miljoen balanstotaal

Naast de uitbreiding van de scope van bedrijven scherpt de voorgestelde CSRD de rapportagerichtlijn aan op een aantal belangrijke punten.

- Bedrijven zullen op basis van een dubbele materialiteitsanalyse verplicht moeten rapporteren over een uitgebreide set van duurzaamheidscriteria die de generieke, sectorale en specifieke elementen van een bedrijf dekken.
- Bedrijven worden verplicht om een beperkte mate van zekerheid (limited assurance) over de gerapporteerde informatie te verkrijgen.
- Een op zichzelf staand duurzaamheidsverslag wordt niet geaccepteerd voor de bedrijven in scope van de CSRD. Bedrijven worden dus verplicht om alle duurzaamheidsinformatie te rapporteren in het bestuursverslag. Hierbij zijn ook aanvullende vereisten voor de betrokkenheid van auditcommissies.
- Bedrijven zullen het rapport in een digitaal format moeten opstellen, met doel om zowel financiële informatie als duurzaamheidsinformatie van Europese bedrijven te centraliseren.

De voorgestelde CSRD zou ervoor zorgen dat op Europees niveau ongeveer 49.000 bedrijven duurzaamheidsinformatie moeten

rapporteren, vergeleken met de huidige 11.600 bedrijven die onder het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie vallen.

Momenteel is het ministerie van Economische Zaken en Klimaat bezig met het evalueren van de Transparantiebenchmark als meetinstrument, o.a. met het oog op de komst van de CSRD. De verwachting is dat niet alleen de criteria in lijn moet worden gebracht met die van de CSRD, maar ook dat de onderzoeksgroep vele malen groter zal worden. Een van de huidige deelnamecriteria van de Transparantiebenchmark is namelijk de verplichting om te voldoen aan het Besluit Bekendmaking niet-financiële informatie, welke waarschijnlijk aangepast zal worden naar de CSRD. Door de verplichting vanuit de CSRD om een beperkte mate van zekerheid (limited assurance) te verkrijgen lijkt het ook mogelijk dat de kwaliteit van de gerapporteerde duurzaamheidsinformatie van met name de “achterblijvers” en de bedrijven met nulcores hoger zal zijn en daarmee hun scores in de Transparantiebenchmark hoger zullen gaan uitvallen.

6 Sectorvergelijking

De deelnemende organisaties aan de Transparantiebenchmark hebben zichzelf kunnen indelen in een van de 16 sectoren. De dynamiek en uitdagingen verschillen per sector, wat een analyse van de score per sector relevant maakt. De sectoren vertonen verschillen in de gemiddelde score en het percentage nulcores. Een lage gemiddelde score zegt iets over de transparantie van de sector, maar niet noodzakelijkerwijs iets over de prestaties op het gebied van MVO.

Zoals in 2019 zijn er dit jaar wederom sectorspecifieke vragen opgenomen. Deze zijn door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Panel van Deskundigen, Jury en EY ontwikkeld en door verscheidene stakeholders gevalideerd. Voor deze vragen kunnen organisaties een maximum van 5 punten behalen.

Sector	Gemiddelde relatieve score* 2021	Gemiddelde relatieve score* 2019	Percentage nulscore 2021	Percentage nulscore 2019
Transport	61,3%	55,6%	45,0%	38,9%
Energie, olie en gas	52,1%	52,4%	50,0%	52,9%
Retail	51,4%	38,6%	67,4%	66,7%
Banken & Verzekeraars	48,9%	43,2%	26,2%	10,8%
Technologie	48,4%	39,7%	68,1%	62,2%
Consumentenproducten	46,1%	15,5%	84,6%	77,8%
Bouw & Maritiem	45,1%	47,0%	41,7%	47,8%
Voedsel & Dranken	43,1%	39,6%	54,9%	56,1%
Dienstverlening	40,7%	35,6%	44,8%	50,0%
Vastgoed	40,4%	41,7%	10,0%	25,0%
Industriële goederen	37,1%	34,2%	68,8%	60,8%
UMC's & Universiteiten	24,9%	24,4%	12,5%	8,0%
Media	24,5%	16,0%	60,0%	33,3%
Overig	22,4%	9,9%	52,2%	63,6%
Pharma	20,0%	12,7%	61,5%	58,3%
Handelsmaatschappij	17,7%	20,1%	73,9%	68,0%

*Zonder nulcores

Net als voorgaande jaren heeft de Transportsector de hoogste gemiddelde relatieve score met 61,3%.

De gemiddelde relatieve score van alle organisaties is dit jaar 39,0% en het gemiddelde percentage nulcores ligt op 51,35%.

Ook dit jaar zien we weer grote verschillen tussen de sectoren. Zo heeft 84,6% van de organisaties in de sector Consumentenproducten een nulcore, terwijl slechts 10% van de organisaties binnen de Vastgoed sector dit heeft. Daarnaast zijn er ook grote verschillen in gemiddelde scores. Het verschil in gemiddelde score tussen de hoogst scorende (Transport) en laagst scorende (Handelsmaatschappij) sectoren is ruim 43 relatieve punten (verschil is 43,6).

Bezemwagen (score 0% - 20%)	Achterblijvers (score 20% - 35%)	Peloton (score 35% - 45%)	Voorlopers (score 45% - 60%)
Handelsmaatschappij, Pharma	Media, Overig, UMC's & Universiteiten	Dienstverlening, Industriële goederen, Vastgoed, Voedsel & Dranken	Banken & Verzekeraars, Bouw & Maritiem, Consumentenproducten, Energie, Olie & Gas, Retail, Technologie, Transport

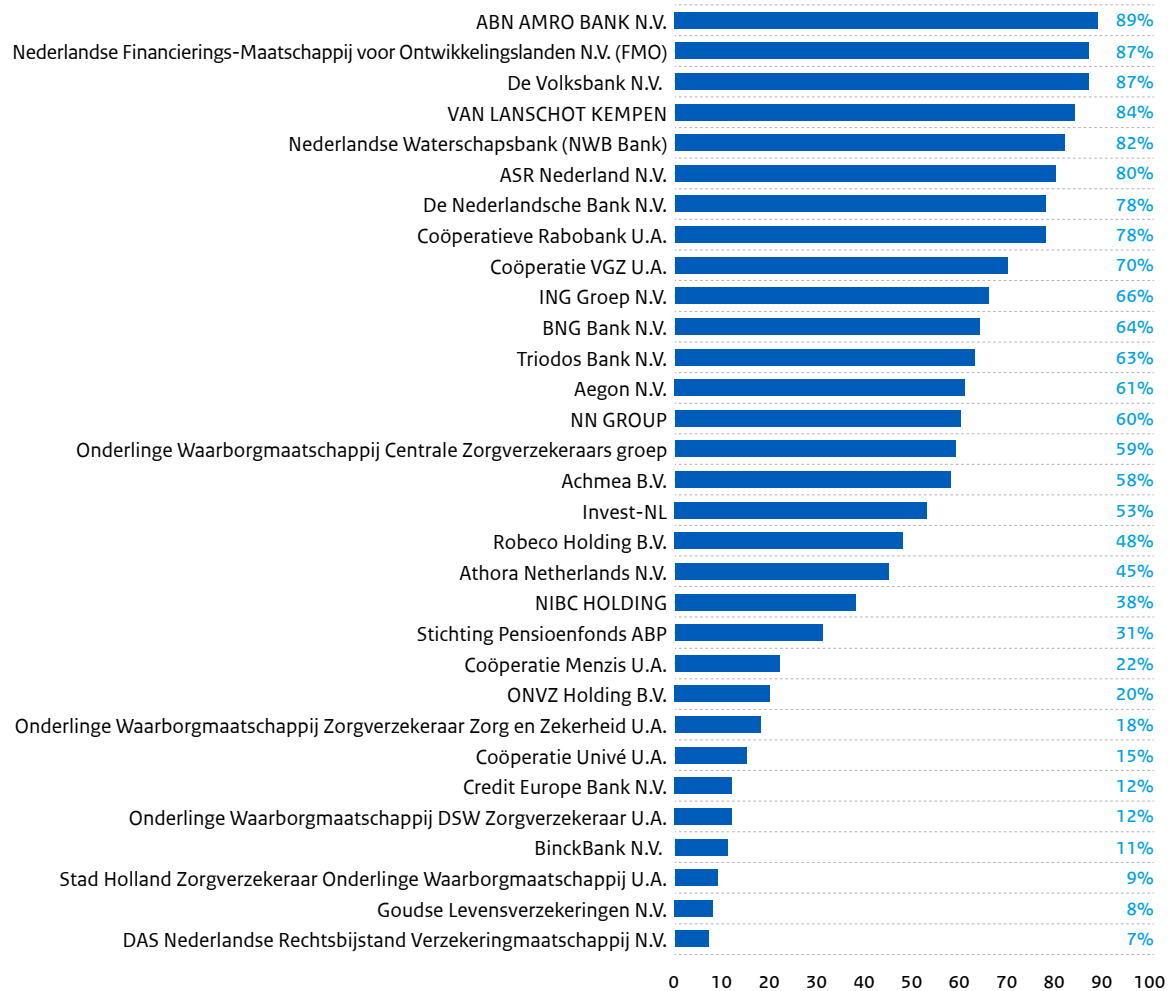
6.1 Banken & Verzekeraars

Aantal organisaties:	42
Aantal nulcores:	11
Aantal organisaties met score:	31
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	48,9%
Percentage nulcores:	26,2%
Aantal nieuwkomers:	6

Gemiddeld scoren de Banken & verzekeraars hoger dan het voorgaande jaar.

De gemiddelde relatieve score is gestegen van 43,2% naar 48,9%. Daarnaast zien we dat het aantal organisaties binnen de sector is gestegen naar 42. Het aantal organisaties met een positieve score is echter gedaald en we zien dan ook een toenemend aantal organisaties met nulscore.

Deze sector heeft veel deelnemers met een hoge score. Zo zijn er 14 bedrijven met een score hoger dan 60% en behoren 6 organisaties van deze sector tot de kopgroep. ABN AMRO heeft met een score van 89% zilver gescoord.

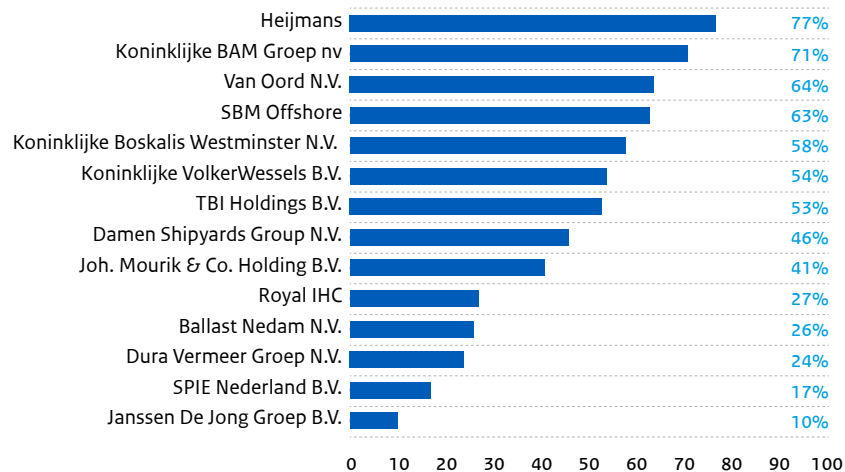

6.2 Bouw & Maritiem

Aantal organisaties:	24
Aantal nulcores:	10
Aantal organisaties met score:	14
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	45,1%
Percentage nulcores:	41,7%
Aantal nieuwkomers:	0

De 'Bouw & Maritiem' sector heeft met een gemiddelde relatieve score van 45,1% een redelijk constant resultaat behaald. In 2019 had de sector een gemiddelde relatieve score van 47%.

De hoogste score binnen deze sector is behaald door Heijmans waarmee het bedrijf zich nog net in de kopgroep positioneert op plaats nummer 19.

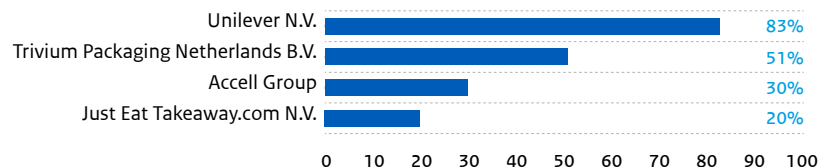

6.3 Consumentenproducten

Aantal organisaties:	26
Aantal nulcores:	22
Aantal organisaties met score:	4
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	46,1%
Percentage nulcores:	84,6%
Aantal nieuwkomers:	2

Waar de 'Consumentenproducten' sector in 2019 een bovengemiddelde daling van 43% naar 15,5% liet zien, is de sector dit jaar weer omhoog geklommen naar het oude niveau met een relatieve score van 46,1%. Daarnaast zien we dat het aantal organisaties is gestegen maar dat het aantal organisaties met een positieve score gelijk is aan 2019. Hierdoor is het percentage nulcores gestegen naar 84,6% waarmee de sector een van de hoogste percentages aan nulcores heeft.

Unilever behoort met een score van 83% tot de kopgroep.

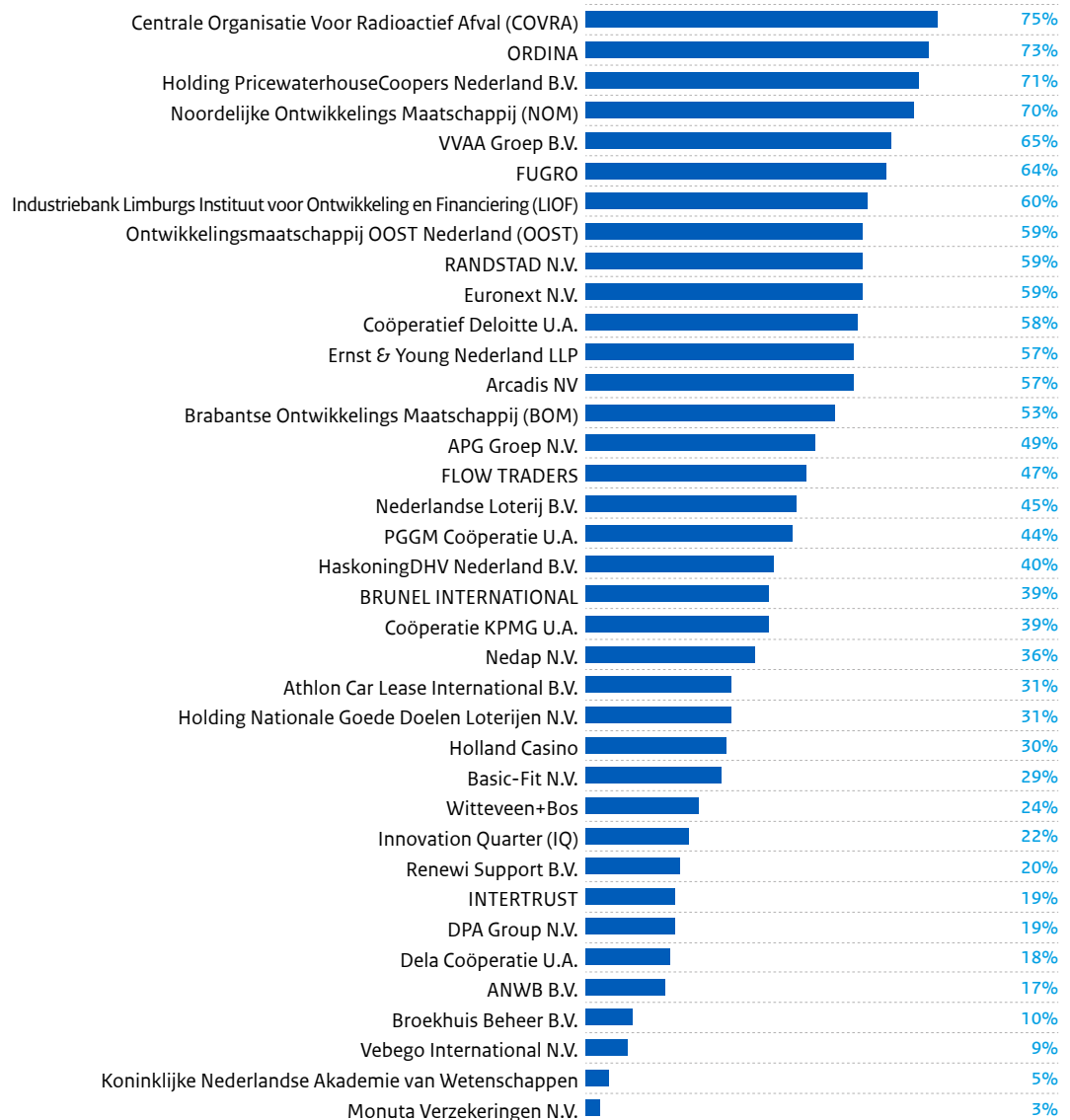

6.4 Dienstverlening

Aantal organisaties:	67
Aantal nulcores:	30
Aantal organisaties met score:	37
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	40,7%
Percentage nulcores:	44,8%
Aantal nieuwkomers:	5

De 'Dienstverlening' sector is, net zoals voorgaande jaren, een van de grootste sectoren in de Transparantiebenchmark van 2021 op basis van het totaal aantal organisaties én het aantal organisaties met een score. Met een gemiddelde relatieve score van 40,7% scoort de sector net boven het gemiddelde van 39%. Daarnaast is een stijging van ongeveer 5% in sector score te zien ten opzichte van 2019.

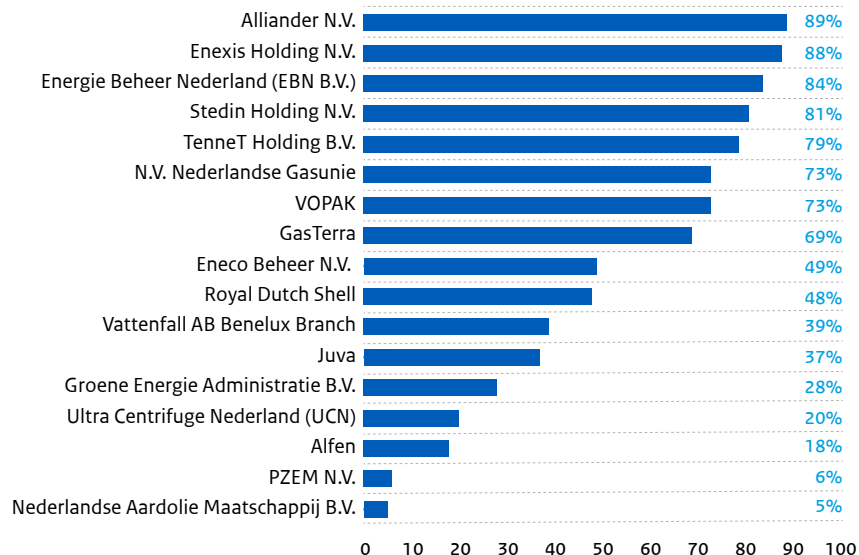
Geen van de organisaties binnen de sector behoort tot de kopgroep en het percentage nulscore is 44,8%.

6.5 Energie, Olie & Gas

Aantal organisaties:	34
Aantal nulcores:	17
Aantal organisaties met score:	17
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	52,1%
Percentage nulcores:	50,0%
Aantal nieuwkomers:	0

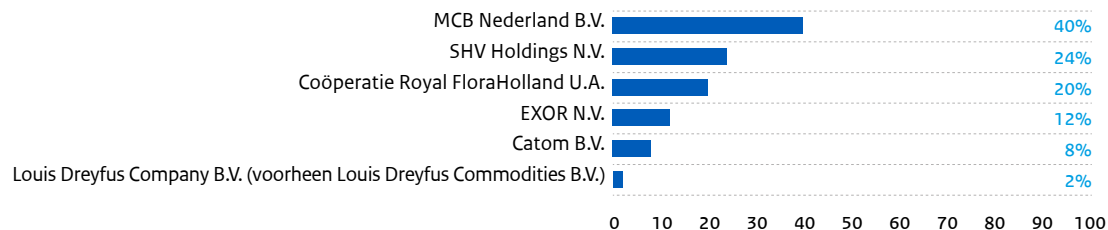
De gemiddelde relatieve score van de 'Energie, Olie & Gas' sector daalt licht in de Transparantiebenchmark van 2021 maar weet als sector nog wel de zilveren plek te behouden met een gemiddelde relatieve score van 52,1%. Daarnaast is de sector sterk vertegenwoordigd in de top 20 met een totaal van 5 organisaties waarvan Alliander de derde plaats heeft bemachtigd. Een consistente score ten opzichte van de resultaten in 2019.

6.6 Handelsmaatschappij

Aantal organisaties:	23
Aantal nulcores:	17
Aantal organisaties met score:	6
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	17,7%
Percentage nulcores:	73,9%
Aantal nieuwkomers:	1

Met een score van 17,7% neemt de 'Handelsmaatschappij' sector dit jaar de positie over van laagst scorende sector. De score is met ongeveer 2,5% gedaald ten opzichte van 2019 en het percentage nulcores is gestegen: 73,9% van de organisaties heeft geen score behaald.

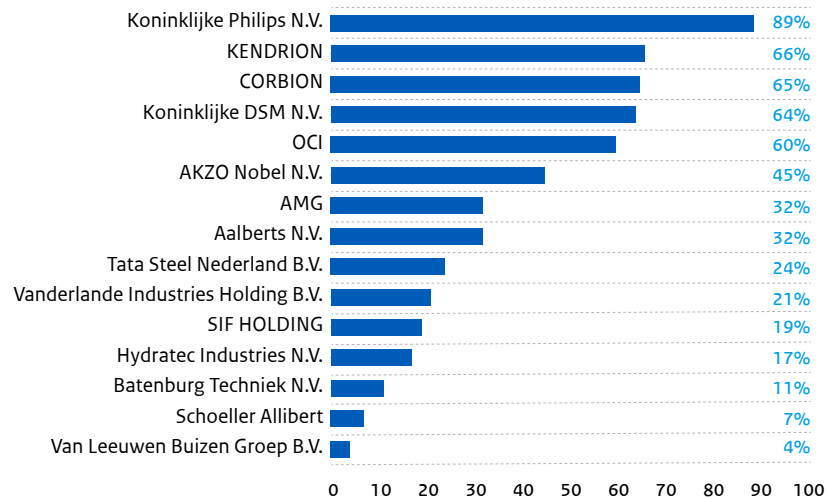

6.7 Industriële goederen

Aantal organisaties:	48
Aantal nulcores:	33
Aantal organisaties met score:	15
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	37,1%
Percentage nulcores:	68,8%
Aantal nieuwkomers:	3

Samen met de sector 'Dienstverlening' en 'Voedsel en Dranken' behoort de 'Industriële goederen' sector tot de grootste sector in de Transparantiebenchmark van 2021 wat betreft het totaal aantal organisaties. Gezien de hoge nulcore van 68,8% behoort de organisatie niet tot de grootste betreffende organisaties met een positieve score. Het aantal organisaties is ten opzichte van vorig jaar afgenomen.

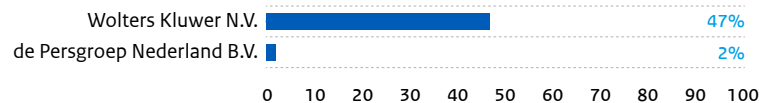
Met een score van 89,5% is de grootste uitblinker van de sector Koninklijke Philips N.V.. Met deze score heeft de organisatie de eerste plek behaald.

6.8 Media

Aantal organisaties:	5
Aantal nulcores:	3
Aantal organisaties met score:	2
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	24,5%
Percentage nulcores:	60,0%
Aantal nieuwkomers:	0

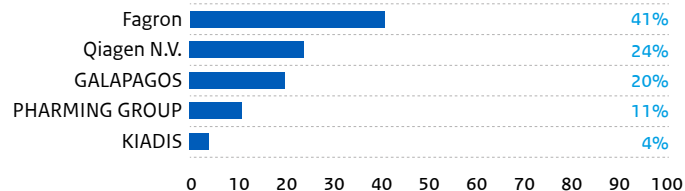
De sector 'Media' is de sector met het laagst aantal scorende organisaties, slechts twee organisaties hebben een positieve score behaald in de Transparantie benchmark van 2021.

6.9 Pharma

Aantal organisaties:	13
Aantal nulcores:	8
Aantal organisaties met score:	5
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	20,0%
Percentage nulcores:	61,5%
Aantal nieuwkomers:	2

Naast de 'Media' sector, heeft ook de sector 'Pharma' een klein aantal scorende organisaties. De sector heeft met 20% een van de laagste gemiddelde relatieve scores in de Transparantie benchmark van 2021. De gemiddelde score is echter wel met een kleine 8% gestegen ten opzichte van 2019.

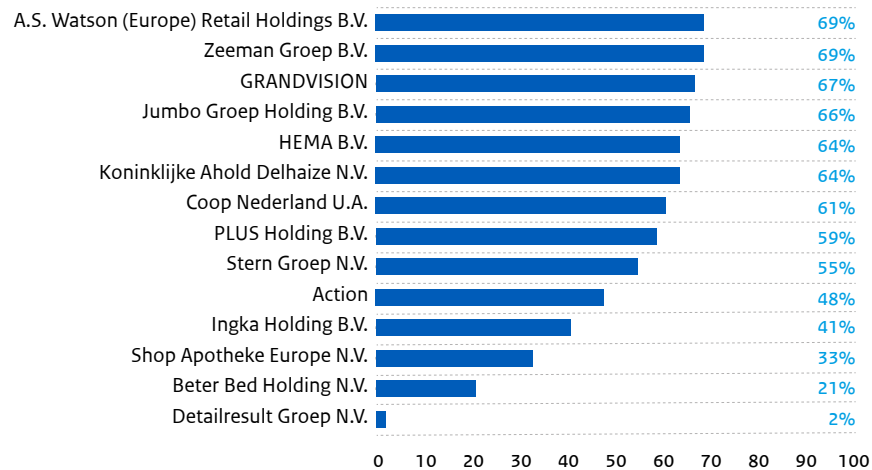
6.10 Retail

Aantal organisaties:	43
Aantal nulcores:	29
Aantal organisaties met score:	14
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	51,4%
Percentage nulcores:	67,4%
Aantal nieuwkomers:	3

Met een gemiddelde score van 51,4% laat de 'Retail' sector een significante stijging zien ten opzichte van 2019. Hiermee behoort de sector tot de top 3 wat betreft gemiddelde relatieve scores.

Het aantal nul-scorende bedrijven is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2019. Met 67,4% van de organisaties zonder score ligt dit boven het gemiddelde.

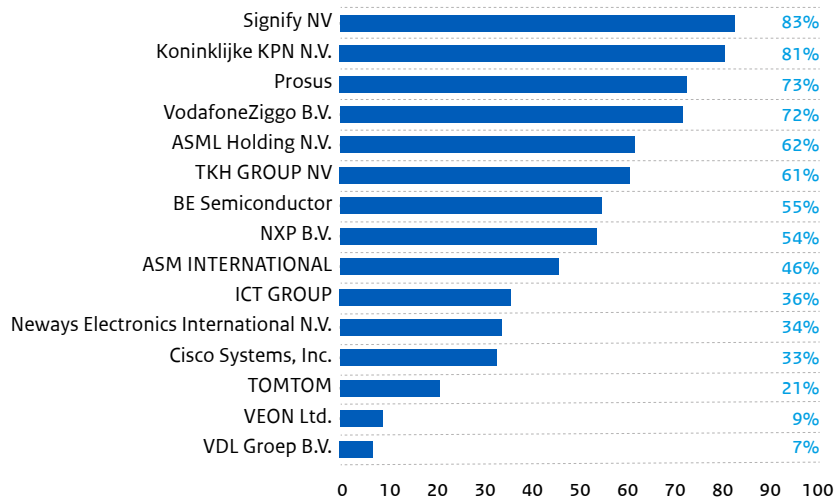
Opvallend is dat, ondanks de hoge gemiddelde relatieve score, we geen van de organisaties binnen de 'Retail' sector terug zien in de kopgroep.

6.11 Technologie

Aantal organisaties:	47
Aantal nulcores:	32
Aantal organisaties met score:	15
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	48,4%
Percentage nulcores:	68,1%
Aantal nieuwkomers:	5

Bij de 'Technologie' sector zien we een soortgelijke ontwikkeling als bij de sector 'Retail'. Zowel de gemiddelde relatieve score als het percentage nulcores is gestegen en laten een bovengemiddelde score zien. Verschil tussen beide sectoren is de aanwezigheid van twee organisaties in de 'Technologie' sector welke behoren tot de kopgroep en daarmee een plek in de top 20 hebben ingenomen.

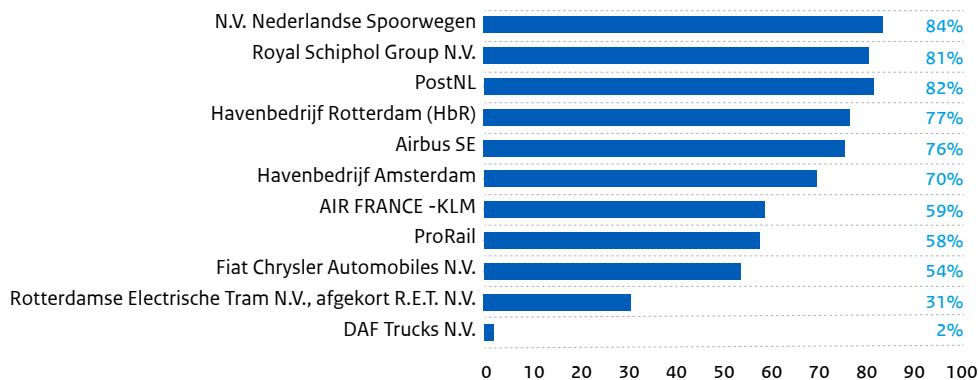

6.12 Transport

Aantal organisaties:	20
Aantal nulcores:	9
Aantal organisaties met score:	11
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	61,3%
Percentage nulcores:	45,0%
Aantal nieuwkomers:	1

De 'Transport' sector laat wederom de hoogste gemiddelde relatieve score zien. Waar de sector voor de Transparantiebenchmark van 2019 bovenaan stond met een score van 55,6%, zien we dat deze dit jaar gestegen is naar een hoogte van 61,3%. Het aantal organisaties met een score is hierbij gelijk gebleven aan 2019.

In totaal zien we 4 organisaties terug in de kopgroep.

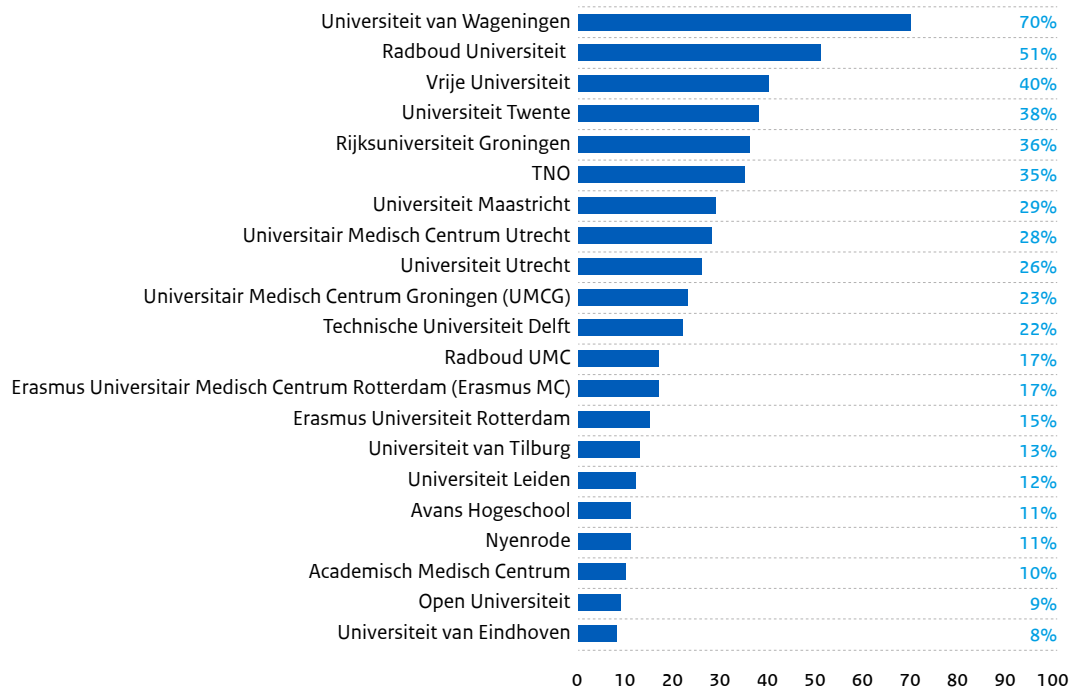

6.13 UMC's en universiteiten

Aantal organisaties:	24
Aantal nulcores:	3
Aantal organisaties met score:	21
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	24,9%
Percentage nulcores:	12,5%
Aantal nieuwkomers:	0

De sector 'UMC's en universiteiten' behoort met een gemiddelde relatieve score van 24,9% tot de achterblijvers van het speelveld.

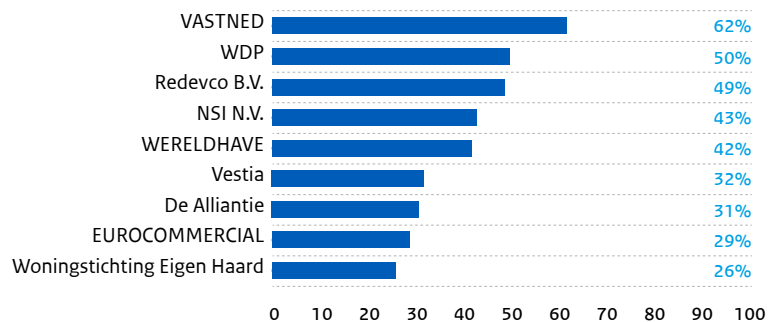
Afgezien van een stijging in het aantal organisaties met een nulcore zijn weinig verschillen te zien ten opzichte van de resultaten in 2019. Waar voorheen 2 organisaties een nulcore hadden zijn het er dit jaar 3. Desondanks heeft de sector, gelijk aan voorgaande jaren, een van de laagste percentage nulcores behaald.

6.14 Vastgoed

Aantal organisaties:	10
Aantal nulcores:	1
Aantal organisaties met score:	9
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	40,4%
Percentage nulcores:	10,0%
Aantal nieuwkomers:	3

De 'Vastgoed' sector behoort tot een van de kleinere sectoren van de Transparantiebenchmark 2021. Met een gemiddelde relatieve score van 40,4% scoort de sector gemiddeld. Ten opzichte van 2019 zien we een toename in het aantal organisaties met een score. De sector heeft gemiddeld gezien weinig nul-scorende organisaties. Dit jaar heeft de sector het laagste percentage nulcores. Tot slot behoren alle scorende organisaties tot het peloton in de individuele scores. Daarmee is deze sector zeer evenwichtig verdeeld met veel gemiddeld scorende individuele organisaties.

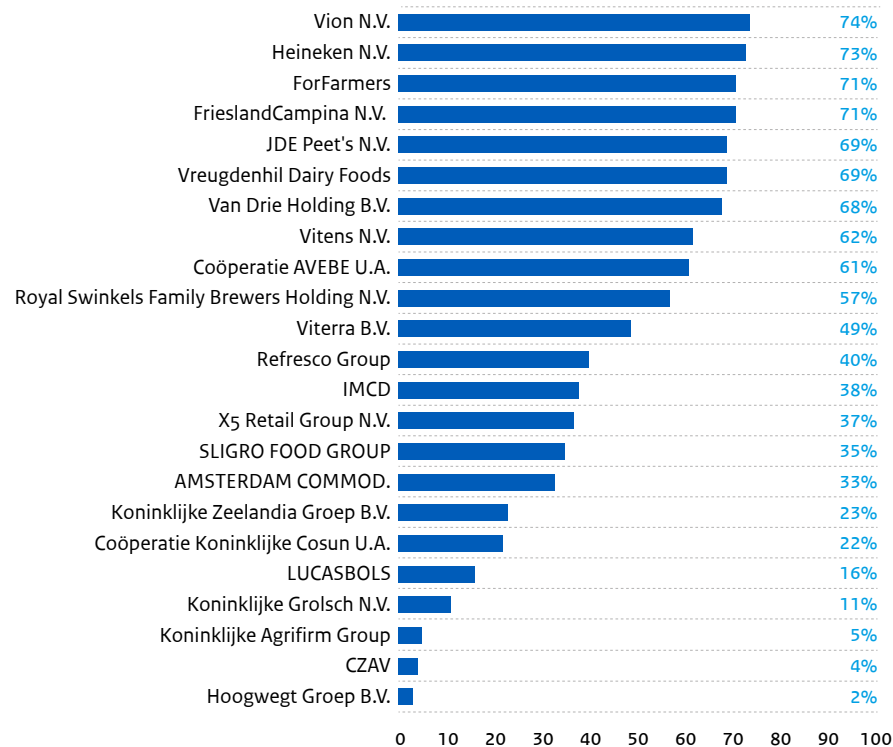
6.15 Voedsel & Dranken

Aantal organisaties:	51
Aantal nulcores:	28
Aantal organisaties met score:	23
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	43,1%
Percentage nulcores:	54,9%
Aantal nieuwkomers:	4

De 'Voedsel & Dranken' sector behoort met een score van 43,1% tot een duidelijke middenmoter.

Het aantal nul-scorende organisaties is licht gedaald ten opzichte van 2019. Waar in 2019 56,1% van de organisaties geen score heeft behaald, is dat nu 54,9%. Hiermee zit de sector dicht tegen het gemiddelde aantal nulcores aan.

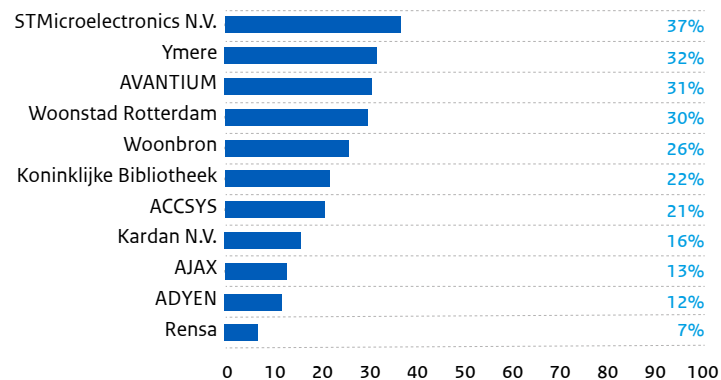
Dit jaar heeft geen van de scorende organisaties een plek in de top 20 behaald. De hoogst scorende organisatie binnen de sector volgt op plaats 25.

6.16 Overig

Aantal organisaties:	23
Aantal nulcores:	12
Aantal organisaties met score:	11
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	22,4%
Percentage nulcores:	52,2%
Aantal nieuwkomers:	11

Een aantal bedrijven vallen niet direct onder een specifieke categorie. Derhalve is ook een categorie 'Overig' opgesteld in de Transparantiebenchmark van 2021 waarin de organisaties welke een positieve score hebben behaald zijn opgenomen. Met een relatieve gemiddelde score van 22,4% scoren de organisaties in de categorie 'Overig' ver onder het gemiddelde van 39%. De hoogst behaalde score binnen deze categorie komt met 37% wel dichtbij het gemiddelde.

6.17 Nul-scorende organisaties

De groep nulcores beslaat de organisaties die wel onderdeel uitmaken van de onderzoeksgroep, maar een nulscore hebben op de Transparantiebenchmark 2021. Deze nulscore kan op verschillende manieren tot stand zijn gekomen, namelijk:

- I. Het niet kosteloos en publiek beschikbaar stellen van het verslag.
- II. Het niet tijdig uitbrengen van een verslag.
- III. Een verslag op groepsniveau zonder dat daarnaar vanuit een verslag van de Nederlandse entiteit verwezen wordt en zonder dat deze organisatie zich heeft aangemeld voor de groepsverslagenregeling.
- IV. De organisatie scoort nul punten.

In totaal hebben 251 (zie ook onderstaande tabel) van de 486 bedrijven een nulscore behaald. De verwachting is dat door de nieuwe Europese wetgeving dit aantal flink zal afnemen. Er zijn 46 nieuwe bedrijven bij gekomen in de onderzoeksgroep van 2021. In 2021 behaalt iets meer dan de helft van deze nieuwkomers (56,52%) een nulscore. Zie bijlage 7.2 voor de lijst van nieuwkomers.

De meeste organisaties met een nulscore zijn te vinden in de sector 'Industriële goederen'; 33 bedrijven in deze sector hebben een nulscore. In 2019 waren de meeste nul-scorende bedrijven in de sector 'Voedsel & Dranken' te vinden. Dit waren toen 34 organisaties. De sector met het hoogste percentage nul-scorende bedrijven is dit jaar hetzelfde gebleven. Waar vorig jaar de sector 'Consumentenproducten' met 79% de grootste was, is de sector nu leidend met 84,6%. In deze sector behaalden slechts vier bedrijven een score. Een nulscore op de Transparantiebenchmark betekent niet dat een organisatie niet maatschappelijk verantwoord onderneemt. Het betekent uitsluitend dat de organisatie hier niet transparant over is. Zie voor een overzicht van de organisaties met een nulscore bijlage 7.3.

Overzicht verloop nulcores	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2019	2021
Totaal aantal deelnemers:	469	473	460	409*	461*	483*	477*	487*	486*
Aantal nulcores:	236	242	200	165	216	231	224	247	251
Percentage nulcores (%):	50,32	51,16	43,48	40,34	46,85	47,83	46,96	51,33	51,65%*

* Deze aantallen zijn excl. de organisaties die opgenomen zijn voor de internationale groepsverslagen regeling.

7 Bijlagen

7.1 Panel van Deskundigen en Jury

Het Panel van Deskundigen bestaat uit de volgende leden:

- I. voorzitter: mevr. Teresa Fogelberg, voormalig Deputy Chief Executive bij Global Reporting Initiative, bestuurslid in private en publieke organisaties, Moderator European Leadership Comenius;
- II. vice voorzitter: dhr. Giuseppe van der Helm, directeur Coöperatie Leren voor Morgen;
- III. dhr. Marhijn Visser, Secretaris Internationale Economische Zaken bij VNO-NCW - MKB-Nederland;
- IV. dhr. Paul Hurks, directeur internationale zaken bij de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA);
- V. dhr. Jos Reinhoudt, senior kennismanager MVO Nederland;
- VI. dhr. Gerhard Schuil, Manager Research & Professional Services bij SOMO;
- VII. dhr. Gijs Dröge, directeur van Stichting Milieukeur (SMK);
- VIII. mevr. Charlotte Linnebank, mede oprichter en Executive director van Stichting Questionmark en QM intelligence BV;
- IX. dhr. Rene Orij; Universitair Hoofddocent aan Nyenrode bij het Center for Corporate Reporting, Finance & Tax;
- X. dhr. Mart van Kuijk, Project Manager Sustainability & Responsible Investment VDDBO

De Jury die de genomineerde verslagen van de Transparantiebenchmark beoordeelt en daaruit de winnaar van De Kristalprijs kiest, bestaat uit de volgende leden:

- I. voorzitter: mevr. Monika R. Milz
- II. lid: mevr. Petri Hofsté
- III. lid: dhr. Martin Hoogendoorn

7.2 Nieuwkomers

ACCSYS

AJAX

Athora Netherlands N.V.

AVANTIUM

BNP Paribas SA, Netherlands Branch

Bracamonte B.V.

C.P. Pharmaceuticals International C.V.

De Alliantie

Draka Holding B.V.

ECOM Cocoa Holdings B.V.

EG Holdings B.V.

Fortenova Group TopCo B.V.

Fujitsu Technology Solutions (Holding) B.V.

Genzyme Europe B.V.

Goedhart en Borgesius Holding B.V.

Hoogwegt Groep B.V.

Hydratec Industries N.V.

ICT GROUP

Infosys Limited

Investeringsfonds Zeeland

Invest-NL

Koninklijke Bibliotheek

Koninklijke De Heus B.V.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

LP Group B.V.

MACSTEEL INTERNATIONAL HOLDINGS B.V.

Mirage Retail Group

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

NetApp B.V.

Netflix International Holdings B.V.

Nouryon Coöperatief U.A.

ONLY Stores Holland B.V.

Prosus

Reckitt Benckiser (ENA) B.V.

Shop Apotheke Europe N.V.

Stad Holland Zorgverzekeraar Onderlinge Waarborgmaatschappij U.A.

Stichting Pensioenfonds ABP

Svenska Handelsbanken AB (publ) Nederland

Tennessee Acquisition Holding B.V.

TMF Sapphire Topco B.V.

Vestia

VIVORYON

Woningstichting Eigen Haard

Woonbron

Woonstad Rotterdam

Ymere

7.3 Organisaties met een nulscore

2 Sisters Europe B.V.

A. Hak Construction B.V.

Aan de Stegge Verenigde Bedrijven B.V.

Abbott Holdings B.V.

AbbVie Logistics B.V.

Accenture B.V.

Acer Europe B.V.

Addasta Holding B.V.

Adecco Nederland Holding B.V.

Admidex B.V.

AerCap Holdings N.V.

Agfa NV - Dutch Branch

AHP Manufacturing B.V.

Alliance Boots B.V.

Allianz Nederland Levensverzekering N.V.

ALTICE EUROPE N.V.

Aperam

Apollo Tyres B.V.

ARAG SE Nederland

ARCELOR MITTAL SA

Argos Group Holding B.V.

AS Adventure Holding B.V.

ASICS Europe B.V.

Astellas B.V.

B&S Group

Bacardi-Martini B.V.

Baker Hughes (Nederland) B.V.

Barentz International B.V.

BASF Nederland B.V.

Beelen Groep B.V.

Bidfood B.V.

BMW Nederland B.V.

BNP Paribas SA, Netherlands Branch

Bosal Nederland B.V.

Bosch Security Systems B.V.

Bose Products B.V.

Boston Scientific Group plc

BP Europa SE - BP Nederland

Bracamonte B.V.

Brand Loyalty Group B.V.

Brenntag Nederland B.V.

Brocacef Groep N.V.

BSH Huishoudapparaten B.V.

Bunge Loders Crokiaan Group B.V.

C.P. Pharmaceuticals International C.V.

Cabot Norit Activated Carbon

Canon Europa N.V.

Cargill B.V.

Center Parcs Europe N.V.

Centric Holding B.V.

Citco Bank Nederland N.V.

Cloetta Holland B.V.

CNH Industrial N.V.

Coca-Cola European Partners Nederland B.V.

COFCO International Netherlands B.V.

COMPAREX Nederland B.V.

Continental Bakeries Holding B.V.

Coolblue Holding B.V.

Coöperatie Coforta U.A.

Coöperatie Koninklijke Agrifirm U.A.

Coöperatieve Mosadex U.A.
Copaco N.V.
Core Laboratories N.V.
Corendon Holiday Group B.V.
CRH Nederland B.V.
Danone Baby and Medical Nutrition B.V.
De Haan Minerale Oliën B.V.
De Hoop Terneuzen B.V.
De MandemakersGroep Holding B.V.
Deli Home Holding B.V.
Dell Global B.V.
Denkavit Internationaal B.V.
Denso Europe B.V.
Diversey Europe Operations B.V.
DOW Benelux B.V.
Draka Holding B.V.
Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (DC ANSP)
Dutch Flower Group B.V.
Eastman Chemical B.V.
ECOM Cocoa Holdings B.V.
EG Holdings B.V.
Emil Frey Nederland N.V.
ENGIE Energie Nederland N.V.
ENVIEM Oil Nederland B.V.
Epson Europe B.V.
Ergo Versicherung AG, branch office The Netherlands
ERIKS N.V.
Essent N.V.
Euretco B.V.
Euro Pool System International B.V.
Ewals Holdings B.V.

Facilicom Services Group
Fokker Technologies Group B.V.
Foot Locker Europe B.V.
FOOX Groothandelsorganisatie
Forbo NL Holding B.V.
Fortenova Group TopCo B.V.
FUJIFILM Manufacturing Europe B.V.
Fujitsu Technology Solutions (Holding) B.V.
G4S Beheer B.V.
Genzyme Europe B.V.
Goedhart en Borgesius Holding B.V.
Gunvor International B.V.
H.J. Heinz Supply Chain Europe B.V.
Hametha B.V.
Handelsveem Beheer B.V.
Harvest House
Heerema Marine Contractors Nederland SE
Hendrix Genetics B.V.
Henkel Global Supply Chain B.V.
Hewlett-Packard The Hague B.V.
Hexion B.V.
Hitachi Construction Machinery (Europe) N.V.
Hoogvliet B.V.
Huawei Technologies Coöperatief U.A.
Hunkemöller International B.V.
Hunter Douglas N.V.
IBM Nederland B.V.
Inalfa Roof Systems Group B.V.
InBev Nederland N.V.
Infosys Limited
Ingram Micro B.V.

Interfood Holding B.V.
Intergamma Coöperatief U.A.
InterGen N.V.
International Card Services B.V.
Inter-Sprint Banden B.V.
Investeringsfonds Zeeland
Jan Zandbergen B.V.
KAS BANK
Kawasaki Motors Europe N.V.
Koninklijke A-ware Food Group B.V.
Koninklijke De Heus B.V.
Koninklijke Wagenborg B.V.
Kuehne + Nagel N.V.
Kuwait Petroleum Europe B.V.
KYOCERA Document Solutions Europe B.V.
Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)
Lekkerland Beheer N.V.
Lidl
Lohomij B.V.
LP Group B.V.
LyondellBasell Industries N.V.
Maastricht UMC+
MACSTEEL INTERNATIONAL HOLDINGS B.V.
ManpowerGroup Netherlands B.V.
Markeur Houdster B.V.
Marktplaats B.V.
Mars Nederland B.V.
McCain Europa B.V.
Meatpoint B.V.
Mediq Holding B.V.
Medtronic Trading NL B.V.

Merck Sharp & Dohme B.V.
Metro Distributie Nederland B.V.
Mirage Retail Group
Mitsubishi Electric Europe B.V.
Mitsubishi Turbocharger and Engine Europe B.V.
Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO)
Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
Nedfast Holding B.V.
Nestlé Nederland B.V.
NetApp B.V.
Netflix International Holdings B.V.
Nokia Solutions and Networks B.V.
Nouryon Coöperatief U.A.
Office Depot International B.V.
Oilinvest (Netherlands) B.V.
Olympia Nederland B.V.
Omron Europe B.V.
ONLY Stores Holland B.V.
Optiver Holding B.V.
Orangina Schweppes Holding B.V.
Oranjewoud N.V.
Ortec International B.V.
Oxbow Netherlands Coöperatieve U.A.
Paridaans en Liebrechts B.V.
Perfetti Van Melle Group B.V.
Peterson Control Union Group B.V.
Philip Morris Investments B.V.
Plantronics B.V. (nu Poly)
Plukon Food Group B.V.
Pon Holdings B.V.
PP Groep Katwijk B.V.

Reckitt Benckiser (ENA) B.V.
RELX Group N.V.
Remeha Group B.V.
Ricoh Europe SCM B.V.
Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel B.V.
RLG Europe B.V.
Roba Metals
Rockwell Automation B.V.
Rockwool B.V.
Royal Terberg Group B.V.
Saba Bank Resources (Saba Bank)
Saba Statia Cable System (SSCS)
SABIC International Holdings B.V.
Samskip Multimodal B.V.
Samsung Electronics Europe Logistics B.V.
SAP Nederland B.V.
Schenker Logistics Nederland B.V.
Sdu Uitgevers B.V.
Sensata Technologies Holland B.V.
Siemens Nederland
Sime Darby Oils Zwijndrecht Refinery B.V.
SITA N.V.
SPAR Holding B.V.
St. Clair B.V.
Stage Entertainment B.V.
Starbucks Manufacturing EMEA B.V.
Strukton Groep N.V.
SUEZ Recycling & Recovery Netherlands B.V.
Svenska Handelsbanken AB (publ) Nederland
Sweco Nederland Holding BV
Tech Data Nederland B.V.

Telegraaf Media Groep N.V.
Tennessee Acquisition Holding B.V.
Tesla Motors Netherlands B.V.
The Greenery B.V.
The Royal Bank of Scotland N.V.
Timing Uitzendteam B.V.
T-Mobile Netherlands Holding B.V.
TNT Express Nederland B.V.
Tommy Hilfiger Europe B.V.
TOTAL Nederland N.V.
TP Vision Europe B.V.
Trafigura Beheer B.V.
Transdev Nederland Holding N.V.
TUI Nederland Holding N.V.
UCC Coffee Benelux B.V.
Under Armour Europe B.V.
Unibail-Rodamco-Westfield
Uniper Benelux N.V.
Universiteit van Amsterdam
Van Beek Group BV
Van den Ban Autobanden B.V.
Van Merksteijn Steel Holding B.V.
Van Rooi Meat B.V.
Van Wijnen Groep N.V.
Varo Energy B.V.
Vimetco N.V.
VINCI Energies Netherlands B.V.
VIVORYON
Volvo Car Nederland B.V.
Wensink Automotive B.V.
Winair

Xerox Investments Europe B.V.

Yamaha Motor Europe N.V.

Yanmar Europe B.V.

Yara Sluiskil B.V.

Yarden Uitvaartverzekeringen N.V.

Dit is een publicatie van
het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 's-Gravenhage

Wilt u reageren of heeft u feedback?
Deze kunt u toesturen aan transparantiebenchmark@minezk.nl.

Deze publicatie is in digitale vorm beschikbaar via
www.rijksoverheid.nl/ezk

De Kristal, de hoofdprijs van de Transparantiebenchmark,
is een initiatief van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants

Projectteam 2021
EZK: Paul Tops, Monique Boon, Sarafina Boermans
NBA: Paul Hurks

www.transparantiebenchmark.nl

Directoraat-Generaal Bedrijfsleven en Innovatie
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK | 's-Gravenhage

Internet: www.rijksoverheid.nl/ezk

November 2021 | Publicatie-nr.: RVO-213-2021/RP-INNO

